

ISSN 1857-4424

Nr. 6 (96) • Casa de Creație a Republicii Moldova • iunie 2019

Realități Culturale

REVISTĂ DE ETNOGRAFIE, FOLCLOR ȘI CULTURĂ CONTEMPORANĂ

Nina Ermurachi

Sumar

EFIMIA ZAHARIA

„La poarta părinților” 1

ION VALER XENOFONTOV

Profesorul Ion Comanici: „Mareșalul nucilor”
și un „Ion Creangă a zilelor noastre” 2

VETA GHIMPU MUNTEANU

Nina Ermurachi: „Lăsați-mă să cânt” 6

VARVARA TIMUȚĂ

„O călătorie fermecată” 11

LARISA BURAGA

Un frumos curcubeu peste Nistru 11

NINA BEJAN

Decadă ecologică la bibliotecă 14

VERONICA BOLDIȘOR

Octavian Grigoriu: „Noi toți trebuie să ne învățăm
a ne ridica peste ceea ce suntem la moment” 15

ION DOMENCO

Muzeul, cartea de vizită a localității 22

ALEXANDRA ONICA

Bunicii nu mor niciodată 23

TATIANA BARANOV

Festivalul cătecului pascal „Cântați Lumina Domnului” 24

GRIGORE GRIGORESCU

Omenia, prietenia, poezia și lirosafia lui... cop. 3

COLEGIUL DE REDACȚIE

Pavel Popa, redactor-șef

dr. Varvara Buzilă,
Muzeul Național de Etnografie
și Istorie Naturală

dr. hab. Victor Ghilaș

dr. Mariana Cocieru

Veta Ghimpu-Munteanu,
Teleradio-Moldova

Veronica Caraulan,
Direcția Culturală mun. Bălți

Gheorghe Nicolaescu,
Cabinetul metodic al Ministerului
Educației, Culturii și Cercetării

„La cules de îngeri”. Ecaterina Ajder

SOCIETATEA CULTURALĂ

Casa de Creație a Republicii Moldova

Proiectul „Realități Culturale”

Tel./fax redacție: (022) 20-25-55
Telefoane: (022)20-25-53, 069392909 (Ion Șarban)
Mob.: 069 39 24 98 (Pavel Popa, redactor-șef)

ISSN 1857-4424

APARE CU SUPTUL
INSTITUTULUI CULTURAL ROMÂN

E-mail: casadecreatie@gmail.com
Adresa: mun. Chișinău, str. București, 68, oficiile 338, 324
Paginare și machetare: „Fox Trading” SRL

EFIMIA ZAHARIA, S. BAURCI-MOLDOVENI, CAHUL

„La poarta părinților”

Genericul sărbătorii a întruchipat alegoric sentimente și mesaje încununate de profunde plecaciuni și respect deosebit celor mai scumpi și mai sfinți îngeri – părinții, dar și alese gânduri și felicitări Doamnei Efimia Zaharia, bibliotecara satului Baurci-Moldoveni – mediatorul spiritual al localității noastre.

Stimata Doamnă în aceste timpuri de mare responsabilitate pentru identitatea țărișoarei noastre rotungește 35 de ani de activitate în biblioteca publică a localității noastre. Fiind înzestrată cu calități excepționale ce exprimă bunătatea, frumusețea, omenia, grija adresată sufletului localnicilor, doamna Efimia Zaharia, chiar de la începutul activității sale pe acest tărâm și-a consacrat viața în rol de mediator între generații, înger păzitor al spiritului băștinașilor, dar și al generațiilor în devenire. Cu preț divin trudește asupra cultivării și păstrării sentimentelor celor plecați din sat, din voia sorții, invitându-i cu toate ocaziile să revena fiindcă satul își ține veșnic porțile deschise pentru toți fiii satului datorită calităților lor

– neobosiți, sânguincioși și vrednici truditori pe glia baurcenilor.

*N-am mai trecut demult prin sat
Cum că la noi a înflorit mălinul
Și ca-i albit măicuță, iartă-mă, mamă!
Vin tot mai rar pe acasă,
Departa și-n-am timp...*

Cam așa a fost începutul acestui eveniment important pentru noi, susținut de către prezentatoarea Iulia Năstas, care a mai glăsuțat mai multe gânduri printre care și următorul:

*Venim cu toții de acasă,
De la căsuța cu brîu,
De la căsuța cu oblon,
Iar atunci când plecăm în lume,
Luăm cu noi doar sfaturile mamei și poveștile tatălui,
Luăm cu noi cei 7 ani de acasă
Și dorul ce ne ajunge pentru o viață întreagă.*

Apoi a urmat calendarul evenimentelor ce s-au perindat pe parcursul a 35 de ani de activitate. Nu am uitat nici de personalitățile noastre ce trăiesc cu baștina în inimă:

Doamna Eugenia Marin, mama Doinei Aldea-Teodorovici, care a făcut mai multe donații; Domnul Ion Mocanu, și grantul câștigat în

sumă de 400 de dolari de la Fundația Soros-Moldova pentru procurarea celor mai performante dicționare, enciclopedii, cărți pentru studenți, elevi, profesori. Elevii ce au dat dovadă de cunoștințe temeinice la Concursul republican „La izvoarele înțelepciunii” care sau învrednicit de locuri de frunte nu numai în raion, dar și în republică.

Spectatorii, oaspeții și organizatorii au trăit clipe frumoase prin cântec și slove mărețe aduse către inima celor prezenți la sărbătoare de către Maria Glibiciuc, Parascovia Mocanu ș.a.

Deosebit cuvânt de felicitare a exprimat doamna Elena Enachi, primar de Baurci-Moldoveni care i-a oferit Doamnei Efimia Zaharia o diplomă și cadouri din partea Administrației Publice Locale.

Mulțumiri și cuvinte de laudă au adresat și ex-primarii satului, mai mulți profesori, colegi de clasă dar și de breaslă etc.

Le mulțumesc tuturor din suflet!

PROFESORUL ION COMANICI: „MAREȘALUL NUCILOR” ȘI UN „ION CREANGĂ A ZILELOR NOASTRE”

(Continuare
din numărul precedent)

5. Șocul din clasa a V-a

Clasa a V-a a fost bună: la l. moldovenească, aritmetică, geografie. Istoria antică ne-o predă directorul școlii, foarte ocupat, ne chema la porțița școlii și ne întreba, ce capitol ați avut? Citiți capitolul următor. Tot dânsul ne predă și l. franceză, venea din când în când în clasă, ne-a învățat bine conjugarea verbelor „être” și „avoir”. Limba rusă, cu toate că învățătorul știa limba rusă foarte bine ne-o predă în „limba moldovenească” și eu nu m-am ales cu nimic.

Odată cu apropierea examenelor învățătorii au început a ne îndemna să învățăm, să repetăm materialul, astfel rămânem repetenți. Eu când auzeam cuvântul acesta „repetent” parcă îmi trecea un fior rece prin inimă. În norod era o părere foarte disprețuitoare față de cei repetenți. Pentru a ne mai ușura repetarea materialului unii învățători ne-au dat întrebările din timp ca să le știm. La istorie învățătorul ne-a dat 90 de întrebări, simple de tot: în ce an a domnit cutare împărat, în ce an a avut loc cutare bătălie etc.

Cu o săptămână înainte de examene au venit întrebările de la Minister - cu totul altfel formulate și foarte complicate. Mă închideam în casa cea mare și mă străduiam să găsesc în manual răspunsul la întrebări. Nu-mi reușea și mă puneam pe plâns, mă schimbam la față. Mama îi zice tatălui, ia du-te la băiatul acela, că mie nu-mi prea place, cum arată el. Vine tata la mine: ce-i băiatul meu? Tată, zic eu nu știu întrebările cele de la Minister pentru examene

ION COMANICI

Fotografie de
Ion Valer Xenofontov,
30 iunie 2018

și am să rămân repetent. Tata - ei, tu, repetent, care ești primul în clasă. A doua sau a treia zi învățătorul de matematică, la care eu mă simțeam cel mai bine la școală mă scoate la tablă și-mi dă un exercițiu cu trei rânduri de paranteze - rotunde, pătrate și figure (acolade). Până la urmă m-am încurcat și n-am obținut rezultatul corect. Învățătorul zice, Comanici am așteptat mai mult de la tine. Asta a fost ultima picătură, dacă eu nici la matematică nu fac față...! Mă simțeam rău. Am venit acasă și-i spun mamei că mă duc să mă culc că nu mă simt prea bine. M-am culcat și am căzut într-un șoc care m-a ținut 3 zile fără conștiință. Părinții s-au alarmat, au chemat doctorul, mi-a făcut o injecție, n-am simțit-o.

După ce mi-am venit în fire, mult timp nu puteam să-mi stăpânesc echilibrul, când mergeam. Doctorul

mi-a dat adeverință de boală și am fost trecut în cl. VI-a fără examene, pe baza notelor pe care le aveam din timpul anului școlar.

6. Clasa a VI-a afectată de foamete.

Cum am supraviețuit foametea.

Toată iarna 1945-1946 n-a căzut zăpadă deloc. Primăvara 1946 au căzut ceva ploi și oamenii au însămânțat pământul. Răsăritul culturilor a fost mulțumitor. Dar ploi n-au mai căzut toată vara. Of, of, of nu ne trimite ploaie Mântuitorul - se văicăra bunica.

Popușoi s-au uscat nedând în spic. Grâul de primăvară n-a rodit. A rodit binișor numai orzul, secara, grâul de toamnă și legumele (zarzavatul) în baltă.

După recoltare s-a început spectaculoasa campanie de «gospostavka» (livrarea produselor la stat). Tata a scuturat fir cu fir de orz, secara și grâul și a îndeplinit planul de «gospostavka». Mama plângea și-i reproșa tatei: tu îți dai seama că lași copii să moară de foame? Și să vezi, mai veneau activiști și mai cereau pentru a supraîmplini planul. Intrau în ogradă și găureau cu cârja de fier prin pereți, prin fața casei și căutau gropi cu pâine pentru supraîmplinirea planului. În așa fel, efectele dezastruoase ale stihiei naturale erau amplificate de prostia și nesăbuiința oamenilor.

Ce-i de făcut? Pâine, grăunțe nu erau. Erau legume și a împlut tata pivnița cu căzi și butoaie de murături. Eu cu fratele mai mare am început a strânge diferite crescături: ciurlan (rostogol, Salsola ruthenica Iljin V.) cu frunze filiform-cilindrice, lun-

gi, oarecum asemănătoare cu cele de mărar, care era destul pe câmp; frunze de vie; mogâldan (rizomi de papură) când a înghețat balta. Ciuperci, în toamna ceea balta, stufărișul era plin de ciuperci, că n-aveai unde călca. Pesemne Dumnezeu le-a trimis norodului, zicea bunica. Am, mai găsit în podul casei niște grămăjoare de fasole, pe care mama le ținea din an în an, neîndurându-se să le arunce. În samaluc, într-un colț am mai găsit niște gozuri, pe care le strângea tata pentru oi. S-a dovedit că gozurile mai aveau grăunțe prin ele.

Toate aceste crescături după o muncă grea și migăloasă de curățire, fărâmițare, pisare în pui, mai ales a ciuplanului și mogâldanului și obținerea unui fel de făină, mama le adăuga când făcea pâinea sau mămăliga. Făina de grâu sau orz o folosea ca material liant.

Pe cât intram mai mult în iarnă, veneau vremuri tot mai grele. Ceea ce strânsesem se termina. Speranța noastră erau murăturile, oile, 20 de capete, vaca cu lapte, dar dădea numai 1-2 litri pe zi și, la o nevoie mai era și Orlic (calul). Sigur, fiecare mai conta și pe „ingeniozitatea” proprie. Noi toți, de la mic la mare, în afară de mama, bineînțeles, eram cu gândul de unde să găsim ceva de pus în gură.

Prin decembrie se auzea – a murit cutare, a murit cutare. Mama văzând asta a strâns tot ce era de mâncare în ladă, a pus lacătul și cheia în buzunar. A introdus sistemul „cu porția”. Ne-a procurat mama la fiecare câte o strachină, fiecare cu strachina lui după mărime (vârstă). Tata a găsit un cântar și ce era solid – turtă, mămăligă, totul la cântar, fiecare își primea porția sa. Împărțea, ce avea de mâncare, mama însăși neîncredințând acest lucru tatălui sau fratelui mai mare.

Se întâmpla câte odată că uita lada deschisă și atunci noi ne încărcam câte o mână și puneam în buzunar. Ne făcea percheziție – ne căuta în buzunare, ne băga degetul în gură și dacă te prindea, te lua groaza: îți dădea vreo două palme în spinare, la omoplat, floare la ureche, apoi se puneja jos și începea a plânge și a se văicări de ți se rupea inima de jale și de groază.

– Văleu-văleu, o să muriți pe jumătate din voi, cum au murit ai lui Toader Rența și ca alde Mihai. Ridica ochii spre cer și zicea:

– Mântuitorule, de ce nu mă strângi pe mine înainte?

Eu nu am căzut în cursă niciodată și mama mă dădea ca pildă.

– Iaca, aista cum nu ia?

Dar eu aveam o „invenție” – Iarna purtam, ca și ceilalți, două perechi de pantaloni. La cei de pe deasupra le-am făcut o spintecătură la buzunar în așa fel, că puteam băga mâna în buzunarul pantalonilor cei dedesubt. Când îmi cădea ceva, puneam exclusiv în pantalonii de pe dedesubt. Iar când era vorba de percheziție eu scoteam repede buzunarul de la pantaloni de deasupra, în care știam că nu am pus niciodată nimic. Ceilalți frați se mai împotriveau, nu voiau să dea buzunarul la control.

– Iată, aista, arăta mama spre mine, cum îi gata totdeauna să scoată buzunarul, dacă știe că n-a luat.

Fratele mai mare rămânea în nedumerire:

– Cum la tine mama nu găsește nimic, când eu știu că am luat amândoi.

Eu cu Bădia (așa îi spuneam eu fratelui mai mare, Coste) mai toate peripețiile împreună le puneam la cale, unul față de altul nu aveam secrete, afară de buzunarul mei tainic.

Mama când făcea mâncarea ceea, leorba, cum îi spuneam noi, niciodată ea n-o gusta de sărat sau piperat, venea cu lingura din tindă în casă:

– Ia gustați-o, mă, unul dintre voi, vedeți ce-i mai trebuie? Cineva sărea și gusta. Apoi mama a văzut, că noi am stabilit un rând special la gustat și acum zicea:

– Hai, al cui e rândul azi la gustat?

Același rând l-am stabilit și la ras ceaunul după ce fierbea laptele.

La Crăciun mama a scos ultimele grăunțe și ne-a făcut sarmale. Am mâncat noi bine, dar după aceea n-am mai văzut fir de grăunte. Dar fiertură de murătură era. Ne așezam în jurul mesei pe pat și mâncam fiecare porția lui. Cei mici mâncau fiertura ceea până își împleau stoma-

cul și de la masă nu se mai sculau, se rostogoleau fiecare în partea lui și rămâneau culcați. Se dădea mâncarea asta de două ori pe zi. Era puțin calorică mâncarea aceasta, dar alții nu aveau nici asta.

Moș Ion Groza, cumnatul tatălui, ne mai având nici o ieșire, venea la noi tocmai din capătul satului, se așeza pe pat și ședea, nu scotea o vorbă.

– Bădiță Ioane, să-ți dau o oală de moare de varză de-a noastră s-o bei, că altceva n-am ce-ți da, zicea mama. A băut moarea, i-a plăcut, apoi mai multe zile la rând venea moș Ion, ședea cât ședea, apoi zicea:

– Ei, adă Măriță oala cu moare și să mă duc. Trecu o zi, două, nu-i moș Ion, vine Anica, fiica lui moș Ion:

– Haideți, tete Ghiță, că a murit tetica.

Tocmai când părinții erau la înmormântarea lui moș Ion, noi am rămas liberi și, sigur, primul gând a fost, unde încă n-am cotrobăit, poate s-a găsi ceva de pus în gură. Intru eu în hambar și, ca răsplată, mi se opresc ochii asupra „mașinii” de semănat păpușoi, care stătea atârnată într-un cui la perete. O iau iute în mâni, o scutur – sună. Deschid ușița ei, înăuntru ei mai mult de jumătate de kg de păpușoi mășcați, numai din cei, care nu au încăput prin găurele de la mașină să iasă și să cadă în brazdă. Mă duc să-i împărtășesc bucuria lui Bădia. Acesta când a auzit:

– Ce? Unde-s, dă-i încoace!

Ne-am aruncat cu toții asupra lor, dar era imposibil de mâncat într-atât de tari erau. Atunci eu i-am luat, i-am învelit în batistă și i-am strâns pentru mama. Când a venit mama s-a bucurat:

– A-la draga mea, de câte ori am trecut toți pe lângă dânsa și nu ne-a trecut prin minte, dar tu, Ionică, te-ai dumerit.

Pe după Crăciun au căzut nămeți nemaipomeniți, prin unele locuri erau cât casa.

– Of, of mânia lui Dumnezeu, zicea bunica.

Prin vremea aceasta au început a muri oamenii pe un capăt. Pe morți nu era cine să-i îngroape. Autoritățile umblau pe ulițe cu sania și strân-

geau morții de prin case, îi puneau în sanie, îi înveleau cu o rogojină și îi duceau la cimitir, îi puneau pe toți într-o groapă fără cruce, ca ce caii cei morți. Se spune, că din ianuarie numărul morților se ridicase la 30 în fiecare zi. Cei încă vii umblau încet, umflați la față, desfigurați complet, cu privirea tulbură, conștiința neclară.

Cu toate avuțiile noastre mama prima a început să se umfle la față, semne de înfometare.

- Băieți, e bocluc. Trebuie să mărim porția mamei, zice tata. S-a hotărât să se taie din porția mea și să adauge mamei, fiindcă eu eram în rând cu cei mari la porție. Așa și s-a făcut. Mama nu voia, spunea că ea nu simte foamea. tata a insistat. A mai trecut un timp, a început a se umfla Bădia. Bunica văzând greutățile noastre, a trecut cu traiul la țața Ileana, fiica mai mică a ei și sora mamei, că ei aveau ce mânca. Deci am rămas șapte suflete în familie. Al treilea s-a umflat tata. Situația devenea critică. Tata a vrut să-l taie pe Orlic. Mama a zis, că moare de foame, da carne de cal nu mănâncă. A găsit tata un mușteriu și l-a schimbat pe Orlic pe un vițel - cap la cap. Calul cântărea 400 kg, iar vițelul 180 kg. S-a mărit deci porția de carne, dar umflarea nu trecea.

- Du-te mă și te arată, ia și băiatul, duceți-vă și vă arătați, ce stați, zicea mama. S-a dus tata și s-a arătat comisiei, a mai vorbit „cu cine trebuia” și prin martie ne-au înscris o porție de secară - 9 kg pe lună la șapte persoane. Dar mamei i-a părut bine, că puneam amestec de ciuplan și ne făcea turte.

Au fost și câteva cazuri de canibalism. Țiganii, 60 de ogrăzi, aproape de mia de suflete au murit, rămânând numai Chipal Petruș și Ioana Țiganca. Primăvara când s-a luat zăpada pe drumuri spre Vulcănești tot găseau trupuri. Zăpada acoperise pe un timp fărădelegile, care s-au petrecut prin locurile acestea, iar în primăvară „soarele marii dreptăți”, topind pânza vulnerabilă de pe fața pământului, le-a scos la iveală în toată grozăvia și odiozitatea lor.

Umblam la școală trei: eu (cl. a VI-a), Olguța și Vasilică de dragul celor 100 g de pâine pe zi, de 1 rublă. Mama ne prevenea, să aducem pâinea întreagă acasă, să o împărțim la toți câte o bucată. Așa și făceam. Numai Vasilică, mititelu, nu avea răbdare și pișca câte o fărâmură de jur împrejur, păstrându-i forma inițială, de rămânea cât o cutie de chibrituri.

- Ce-i faci tu, de-i așa de mică, ia uite la bădița, cât e de mare, zicea mama.

- Eu îs mai mic, mie mai mică îmi dă, explica Vasilică. Și așa mama împărțea 200 g de pâine plus bucățița lui Vasilică la 7 suflete.

Când s-a desprimăvărat, situația s-a mai ameliorat. Statul a început să dea pâine de sămânță de orz, păpușoi, floarea soarelui, soia, mei. Nouă ne-a dat numai păpușoi, mei și soia. Însă tata încă din iarnă a vândut câteva oi și a cumpărat o vacă cu lapte și acum aveam două vaci. Le-am învățat să tragă în jug. Și trăgeau. Tata se ducea și ara pe la oameni pământul și ca plată primea orz.

La școală începuse să dea pâine mai multă și nouă ca cei superiori ne dădea câte 200 gr ba chiar și câte 300-400 gr. Oi, din câte am avut, au rămas doar 4 capete, care erau mai bune și frumoase. Au fătat toate 4 și le mulgeam. Când veneam de la școală aveam obligația să mulg oile. Sărmanele, fiecare din ele dădea 0,5 l. de lapte la o mulsoare. Le mulgeam de 3 ori pe zi. Deci 6 litri de lapte pe zi. Când venea vremea mulsului mama mă petrecea cu șiștarul până la ocol, ca nu cumva eu să torn un borcan de apă în șiștar și să mulg peste apă. Când terminam de muls, trebuia să strig să vină mama să ia laptele, să-l măsoare, trebuia să iasă 4 borcane de câte 0,5 l. Dar mama nu știa că bieteile oi dădeau ceva mai mult de 0,5 l. la o mulsoare și acest plus era al meu. Se întâmpla ca acest plus să fie de un borcan de 0,5 l. și chiar mai mult, pe care îl împărțeam cu Bădia.

Când a aflat el că la școală dau mai mult de 100 g de pâine pe zi, vine la mine:

- Ia rublele acestea și 100 g le dai mamei, restul e al nostru. Mama tot îmi dădea bani în plus. Căpătam 200 g - una mamei, una a noastră; căpătam 300 g - una mamei, 2 ale noastre; căpătam 400 g - 2 mamei, 2 ale noastre. Luam pâinea cu mine în ocol și ospătam acolo pâine cu lapte, îi lăsam și porția lui Bădia de pâine și lapte. Mă ștergeam cu luare aminte și chemam pe mama să-mi măsoare laptele. Seara, când venea Bădia obosit de la câmp, numai îi făceam din ochi și într-acolo ținea grăbit direcția. Să ne adunăm câte doi să vorbim era interzis.

- Ce puneți voi acolo la cale, zicea mama.

După ce am terminat anul școlar (cl. VI-a) m-am încadrat în muncile câmpului cu Bădia amândoi, tata trecuse la grădina de zarzavat, mama acasă. Ne duceam cu vacile, aram, rărim și încă voiam și lapte de la ele.

Cum a dat orzul în ceară am început să culegem spice, al nostru nu-l aveam (nu ne dăduse rușii orz de sămânță), dar riscam și strângeam de la vecini. Spicele le uscam la soare, le frecam în palme, le suflam, le pisam în „piuă” (o ghilză - tub de proiectil) și le puneam la fiert cu lapte, ieșea ceva excelent. Am început să ne ducem afară galben, ca de vara trecută n-a mai fost galben.

Eram cu Bădia la prășit de-a doilea la pământul „la Prosie”. Ne pregăteam de înnoptat, se terminase chibriturile.

- Trage o fugă la omul acela și cere - zice Bădia.

Soarele era la sfințit, am ajuns la omul acela, mi-a dat vreo câteva chibrituri, am plecat, până am ajuns în vale s-a lăsat un întuneric total și apa aproape de brâu, se lăsase norul pe pământ, m-am rătăcit și am umblat mult, strigând și șuiărând, și numai ce aud vocea fratelui:

Încoace, încoace, mă!

Eram ud până la piele și el era ud și hainele erau ude.

- Știi ce, îi zic lui Bădia, hai acasă, suntem uzi, pământul e ud, am mai adormi și ne-or găsi țapeni.

Am înjugat vacile și fără proțap, ne-am luat din urma lor, nu se vedea

nici mâna de întuneric. Noroc că la jug ceva trâncănea ușor, după care sunet ne orientam. Eu rămâneam în urmă și Bădia tot zicea:

- Hai, Ioane, hai!

Am ajuns acasă, i-am povestit mamei, ce s-a întâmplat.

Ei lasă, bine că ați venit acasă.

De la Prosie ne-am mutat la Coșeru cu căruța cu vacile. Când am ajuns pe valea Poștarului vedem niște păpușoi frumoși cu ciocălăi. Bădia, cum era el hapsân, sare din căruță, eu îl rețin:

- Unde te duce?

- Tu nu vezi ce păpușoi buni de copt?

- Eu văd, dar ei trebuie să fie păziți.

El nu s-a oprit, s-a repezit și a început a rupe ciocălăi. Parcă înadins, pe vale, ei fragezi, trosneau atât de răsunător! A rupt, cât putea ține în brațe; i-a pus repede sub iarba din căruță și mână. Când ne uităm înapoi, din urmă alerga unul după noi. Să fi fost caii, dar erau vacile.

- Ia, stați, mă flăcăi!

A prins a căuta, a găsit ciocălăii, 8 bucăți. Ista imediat i-a transmis lui Aftene Ulian, că ai lui erau păpușoi. Acela n-a mai stat să facă gălăgie, s-a duc frumușel, l-a găsit pe Vasilică cu oile, a prins o oaie și a luat-o acasă la el.

- Unde ți-i o oaie, mă? - întreabă tata.

- A prins-o Aftene Ulian și a luat-o.

- De ce?

- A spus că matală să te duce să-l întrebi.

S-a dus tata, a aflat nevoia. A ținut Aftene oaia trei zile până ce tata i-a plătit despăgubirea câte 10 ruble de ciocălău.

Ne-am reținut la Coșeru câteva zile. Când am venit acasă, credeam că tata are să tune și scapere, însă, spre mirarea noastră, nu ne-a zis nimic.

- Ei, Coste, Coste, de ce nu luați seama, și-a exprimat mama compătimire și regretul ei.

La Cotul Gârlei, la vie, se aștepta să se coacă niște păpușoi semănați din timp. Mama m-a trimis să pă-

zesc acolo. Poama începea a se înroși. De mâncare nu mi-a dat nimic.

- Doar te-ai apuca de păpușoi ceia - m-a prevenit mama, îi păstrăm să-i uscăm la soare și să facem mămăligă pentru toți, tu găsești acolo ba o nucă, ba un strugure de poamă.

M-am dus, mi-am luat vologul, mi-am găsit un tovarăș să prindem pește cu vologul în gârlă. Acolo erau mai mulți pescari decât pește. Dar, totuși, majoritatea pescuiau cu coșul, iar noi - cu vologul, aveam prioritate. Ce prindeam, împărțeam din trei - doi mie, unul părtașului meu. Dacă îmi revenea 4-5 cărășei pe zi, îi coceam, tot era ceva. Nu mai fuseserăm acasă de 2 săptămâni de zile. Nici de acasă nu m-au vizitat. Părea, că Colibașul uitase, că mai sunt și eu pe lume. Și iată într-o zi de joi mă pomenesc cu Bădia și Olea la mine.

- Da ce dor, bre, nu-i nici duminică - zic eu.

- Dar sfântul Petru, sărbătoare.

Scot ei din coșnița de mâncare, era mult. Eu flămând, aștept cu nerăbdare ca Bădia să înceapă a împărți, cum ne obișnuisem. El stă, nu se grăbește.

- Hai, ia și împarte odată, zic ei nerăbdător.

Ei au bufnit în răs.

- Noi de acum de câteva zile nu mai mâncăm cu porția, mi-au explicat ei. S-a copt meiul și am strâns 2 saci și soia. Într-adevăr mi-au adus un fel de ghismane și sarmale cu păpușoi și soia. Am mâncat pe satura-te. Însă ei m-au prevenit că mama a zis să nu mănânc odată tot, dar în câteva rânduri. Că erau numeroase cazuri când după atâta istovire de foame mâncau prea mult și după aceea mureau.

Astfel s-a terminat cea mai oribilă și dezastruoasă foamete din istoria meleagului acesta. Și această nenorocire ca și alte nenorociri era asociată în conștiința oamenilor cu venirea noii puteri. Ea a adus păgănia, tiful, râia, sărăcia, foametea și moartea.

7. Clasa a VII-a

Învățătură în alternanță cu mun-

cile câmpului (1947-1948). Foametea s-a terminat cu toate grozăviile ei, dar viața e viață, oamenii și-au mai venit în fire. Cei care au murit toți din familie au fost dați uitării... Cei care și-au pierdut copiii au născut alți copii. Și conducerea satului, ca și cum nu s-ar fi întâmplat nimic, își făceau treaba mai departe, că trebuiau să strângă altă «gospostavka». Și o strângeau. Noi am cules roadă de păpușoi bunișoară. Tata a vândut o vacă și a mai cumpărat 1000 kg de păpușoi și s-a achitat cu «gospostavka». Trebuia de pregătit în continuare livrările de produse la stat. A lucra pământul de 15 ha pentru familia noastră (8 persoane, inclusiv bunica de 70 de ani și trei copii de vârsta școlară) era extrem de dificil. Vite de muncă rămăsese doar două vaci înjugate. Munca plătită „cu ziua”, zilieri, era interzisă. Dar livrările către stat trebuiau cu orice preț asigurate. Tata se temea tare de deportare, că a avut tatăl (bunicul meu) și fratele mai mare deportați în 1941. În gospodărie creșteau diferite culturi și animale. Și de toate trebuia de dat la stat.

Beata mamă se văita:

- Măi, da au mai fost biruri, da ca la aiștia cine a mai văzut, dragă doamne: pâine dă-le, păpușoi dă-le, lapte dă-le, legume dă-le, carne dă-le, brânză dă-le, ouă dă-le, lână dă-le, piei dă-le, da păi ce se le mai dai! Sufletul doar să li-l mai dai.

Munceam din greu. În plus la toate, prin februarie 1948 pe fratele mai mare, Coste, l-au luat în armată și eu am rămas ajutorul principal al tatei, cum se spune, am rămas „la toate”. Înainte îmi erau examenele de absolvire. Dar ce era de făcut. Tata a hotărât: o zi la școală, o zi la plug. Astfel eu frecventam școala trei zile pe săptămână. Eu mi-am ales zilele de frecvență: algebra, geometria, fizica, chimia. Veneam seara la colegul Ilie Mihai și luam temele de acasă la celelalte obiecte, pe care le pregăteam conștiincios până noaptea târziu. Învățătorii înțelegeau bine situația și se purtau binevoitor cu mine.

(Va urma.)

LĂSAȚI-MĂ SĂ CÂNT

Nina Ermurachi a fost întotdeauna o fire mai aparte. Nu prea puteai să te apropii de ea, de sufletul ei, dar dacă reușeai, atunci își deschidea toate portile inimii. Da, avea un caracter cam dificil, avea cerințe mari, cel mai adesea era nemulțumită, dar avea și motive să fie așa. Era o femeie cultă, citită, cu principii, dar și foarte pătimită. Neîmplinirile în plan personal n-o întristau atât de mult cât acelea ce țineau de scenă. De două ori a fost exclusă din Orchestra *Folclor*, orchestră cu care a lucrat toată viața încă de la fondare. Aceste întâmplări i-a adus poate cele mai mari suferințe care i-au înrăutățit sănătatea și i-au micșorat anii.

Am avut privilegiul să fiu printre cei pe care Nina Ermurache îi socotea de suflet. Multe mi-a destăinuit și atunci când trecea prin perioade dificile ale vieții, și atunci când avea bucurii. Eram onorată să-i fiu confidentă. De atâtea ori ne-am întâlnit la bucătăria ei, unde, fiind o gospodină desăvârșită, mă servea cu bucate alese.

Dragă Nina, am venit la tine pentru a te felicita cu ocazia zilei de naștere în numele numeroșilor tăi admiratori, ale radioascultătorilor noștri. Să ne trăiești la mulți, mulți ani și să ne bucuri cu vocea ta cristalină ca apa de izvor.

Nina Ermurache: Mulțumesc, dragă Veta. Sunt foarte emoționată că nu mă uii.

Veta Ghimpu Munteanu: Cum se poate? Ești cântăreața cu o voce deosebită și un repertoriu extraordinar, cântece ce vor dăinui în timp. Iar un interpret prin cântec trăiește.

N. E.: Adevărat, un cântăreț de aceea e artist ca să ducă cântecul în lume. Ca să întoarcă înapoi spectatorului și ascultătorului ceea ce a cules de la el. Să cânte în așa fel ca să-l treacă fiorii pe cel de la care a fost luat cântecul.

V.Gh.M.: Retransmiterea sentimentelor ține de măestria artistului, a cântărețului.

N. E.: Bineînțeles. Eu, de exemplu, când ies în scenă sau înregistrez în studio, mă străduiesc să țin cont de orice nuanță din cântec ca să pot transmite cu maximă intensitate ceea ce am trecut și prin sufletul meu. De aceea oamenii m-au și îndrăgit așa cum sunt lirică, romantică, tristă câte odată. Eu sunt de părerea că și tristețea e frumoasă. Ți-e trist că nu

Uneori rămâneam la ea peste noapte și discutam până în zori. Într-o zi de iulie a anului 2016 am telefonat-o și i-am spus că vreau să realizez un interviu cu ocazia zilei ei de naștere. Mi-a propus să vin până la ea să discutăm lejer într-o atmosferă familiară. Nici nu bănuiam atunci că acesta va fi ultimul interviu. Nimic nu prevestea sfârșitul grabnic al cântăreței. Era împăcată sufletește, își trăia frumos viața într-o casuță cu terasă și grădină alături de iubitul fiu Octavian, de nepoata Cătălina și nora Maria Stoianov. Trebuie să spun, că Maria Stoianov a făcut tot posibilul ca Nina Ermurache să treacă mai ușor peste durerea despărțirii de Orchestra de muzică populară *Folclor*, implicând-o în diverse concerte, emisiuni radio și Tv de pe un mal și altul al Prutului. Plus la toate în acea perioadă Nina Ermurache trăia niște sentimente care o întinerise, îi umplea inima și o făcea să iubească viața și să se simtă cu adevărat femeie.

Dar iată și interviul.

ai omul drag alături, sau rudele apropiate sunt plecate. Eu mi-am iubit întotdeauna foarte mult spectatorul și vreau să spun că-l voi iubi mereu.

V.Gh.M.: Vreau să revenim la gândul care l-ai spus anterior, că un cântăreț trebuie să reîntoarcă cântecul celor din rândul cărora a fost cules și să le înzecească emoția prin el. Știu că atunci când ați început activitatea în Orchestra *Folclor*, Dumitru Blajinu, Dumnezeu să-l ierte,

vă îndemna să plecați prin sate ca să culegeți cântece. Cum a fost această experiență?

N.E.: Foarte productivă. În primul rând aveam contact nemijlocit cu oamenii care cunoșteau cântece vechi, frumoase, ce nu răsuna la radio, cântece ce s-au păstrat în sânul poporului. Această creație populară ne-a înaripat și ne-a îndemnat să facem bine ceea ce am pornit cu Orchestra *Folclor*. Am dat un suflu

nou în muzica noastră populară, readucând cântece din sânul poporului. Eu cred că cei de la care am cules cântecele erau fericiți că ni le-au încredințat și că noi le puteam da o a doua viață. Din păcate azi nu se mai practică acest lucru. Dumitru Blajinu, Dumnezeu să-l ierte, a lucrat cu fiecare în parte. Ne-a modelat ca și caracter, ca și voce. Ne-a ghidat și ne-a sugerat repertoriu adecvat vocilor noastre. În ce mă privește el a simțit lirismul ce mă caracterizează. La masa de pomenire a Dumnealui eu am amintit că mi-a lăsat o adevărată moștenire, o capodoperă, acel *Cântec al mamei* pe versurile lui

Grigore Vieru. e un cântec-filozofie, a prins atât de bine firea mamelor noastre și textul, și melodia semnată de Dumitru Blajinu.

V.Gh.M.: Cât de greu sau ușor decurgea procesul de culegere a cântecelor prin sate? Se mai găseau?

N. E.: Da, atunci era o oază de cântece. Nu era atât de răspândit radioul, televiziuni practic nu erau, de aceea era mai ușor. Pentru cântăreții

de astăzi e mult mai greu. Asta e și motivul pentru care unii se aruncă la cântecele noastre.

V.Gh.M.: Înseamnă că au dreptate tinerii interpreți când spun că nu au de unde culege folclor?

N. E.: Pe de o parte da, dar pe de alta, nu. Pentru că undeva tot mai sunt oameni care păstrează cântecul. Bine că nu mai poți găsi foarte multe, dar dacă descoperi măcar un

singur cântec, tot e o izbândă. Da, într-adevăr nouă ne-a fost mai ușor. Mergeam pe niște cărări nebătătorite și întâlneam oameni minunați. Nici nu bănuiam că la noi în Basarabia puteai întâlni familii întregi păstrători de cântec popular. Aveau o mare dragoste față de cântec. O parte din piesele din repertoriul meu le am de la mama. Era un timp când parcă mi se ștersese din memorie, dar încet, încet îmi reveneau. Îmi apărea în primul rând tabloul în fața ochilor când mama cânta un cântec sau altul, călcând lut, văruiind casa, sau spălând rufe. O vedeam aieva cum făcea aceste munci și imediat apăreau și frânturile de cântec care erau ascunse în subconștientul meu.

V.Gh.M.: Care dintre aceste cântece sunt în repertoriul tău astăzi?

N. E.: *Trandafir cu două flori, Măicuță cu doi feciori, Vântul toamnei, Câmpule frumos cu maci*, pe care le-am înregistrat cu mulți ani în urma. Cântece la care sigur că am mai intervenit atât în text cât și în melodie, dar am păstrat esențialul. La fel făceam și cu cântecele preluate din fondurile radioteleviziunii. La îndemnul lui Dumitru Blajinu am readus la viață multe cântece deosebite pe care le îmbrăcam într-o haină armonică frumoasă, devenind melodii de succes.

V.Gh.M.: Am rămas surprinsă de colegialitatea voastră, celor de la *Folclor*, atunci când împărțeți cântecele adunate de prin sate. Astăzi

nu prea pot să-mi imaginez cum ar fi să-și dăruiască interpreții cântecele unul altuia.

N. E.: Să știi că într-adevăr așa era. Dacă venea vreun coleg de al nostru de pe teren, ne adunam și ascultam cu toții tot ce era înregistrat, apoi începeam să împărțim cântecele între noi conform vocilor. Eu îmi mai amintesc un caz cu un cântec de al Mariei Drăgan, *Toarce lele*. După ce a fost făcut aranjamentul muzical și înregistrată melodia, Maria nici de cum nu venea să suprapună vocea și atunci Dumitru Blajinu mi l-a propus mie. Am fost eu la o repetiție, dar ceva nu mergea, probabil unde nu-mi doream să înregistrez acest cântec. Am găsit motivația că nu-l simt ca totuși să-i rămână Mariei. Ea

într-adevăr a venit mai târziu și l-a înregistrat. Datorită refuzului meu Maria Drăgan a lăsat în urma ei un cântec foarte frumos. Asta numesc eu colegialitate. Corectitudinea în relațiile dintre cântăreți. Acum, din păcate, nu prea există așa ceva. Se fură din cântecele interpreților ca în codru și se fac mare artiști. Dar din furat nu îți poți face nume. De multe ori sunt uimită de comportamentul tinerilor interpreți, de tupeizmul lor. Dacă reușesc să-și facă un CD asta nu înseamnă că e format profesional, trebuie să mai ai ceva. Eu, de exemplu, nu am nici un CD, fiindcă a-ți lansa unul este foarte costisitor.

V.Gh.M.: Hai să-ți spun, că de acum nici nu mai este în modă editarea CD-urilor. Astăzi piesele în-

registrate se plasează pe rețelele de socializare și în felul acesta ajung cu mult mai repede la ascultător. Cântăreții renunță la CD-uri, dar Nina Ermurache care are în spate o imensă carieră artistică ar fi trebuit să aibă astăzi nu doar unul. Știi câte cântece ai în fondurile radio?

N. E.: Nu le-am numărat nicio dată. Le cântam în scenă, apoi le înregistrăm și atât.

V.Gh.M.: Îți spun eu, fiind în postura de redactor muzical și lucrând cu fondurile radio. Ai înregistrate în jurul a 200 cântece cu tot cu române. Faptul că nu ai nici un CD până acum nu-ți știrbește cu nimic imaginea ta artistică. Nina Ermurache rămâne a fi Nina Ermurache.

Astăzi cine vrea acela cântă și, din păcate, ce vrea, aceea cântă. Ne lipsesc consiliile artistice de odinioară formate din muzicieni, compozitori, poeți, oameni competenți, pentru a opri fluxul acesta de piese mediocre.

N. E.: Ai dreptate, ar fi minunat să se mai treacă prin sită ceea ce se cântă astăzi. Pe mine mă mai supără orchestrele din ultimul timp care cântă foarte tare, de multe ori astupând cântărețul. Dumitru Blajinu, de exemplu, cu toate neajunsurile lui, ca muzician era extraordinar, atunci când cânta solistul el dirija orchestra în așa fel ca aceasta să-i fie

cântărețului mai mult ca un fundal, ca o completare. Și se enerva rău când unii muzicanți nu înțelegeau cerințele lui. Dumitru Blajinu a făcut o revoluție în folclorul nostru, că ajunsesem ca partea celalată de Țară să-și îndrepte antenele către noi ca să asculte Orchestra *Folclor*. Pentru noi era o bucurie nemaipomenită. Paradoxal, înainte de a se forma Orchestra *Folclor* noi ascultam ce se cânta la Radio Iași și la Radio București. Apoi lucrurile s-au inversat.

V.Gh.M.: Cum se lucra înainte la înregistrări?

N. E.: Noi nu înregistram cântecele pe bucățele cum se face acum la computer. Înregistram piesa cap-coadă cu tot cu orchestră în spate. Doamne ferește să fi făcut cineva vreo greșelută, fie solistul, fie vreun muzicant. Era explozie. Îți închipui să iei de la capăt cântecul de 2-3 ori cu tot cu orchestră? Dar ieșeau niște cântece atât de simțite, atât de frumoase. În cântecele înregistrate acum nu simți acel firesc și căldură ca în cele de altă dată.

Am asistat odată la o înregistrare în studiourile moderne și am rămas tablou. Asta e artă? Să-ți modifice vocea computerul, să-ți lungească frazele muzicale? Îmi pare rău că spun aceste lucruri, dar nu pot să tac, că nici nu am ce pierde la urma urmei. Știu că aș putea să-mi fac dușmani, să aud replici în urma

constatărilor mele.

V.Gh.M.: De cât timp nu mai ești angajata Orchestrei *Folclor*?

N. E.: Păi, deja e al doilea an. M-au petrecut frumos, chiar le mulțumesc. Dacă ei cred că mi-au făcut un rău, greșesc, eu zic că tocmai mi-au făcut un bine.

V.Gh.M.: Petrecut frumos în ghilimele?

N. E.: Da. La început, Veta, am suferit foarte mult că trebuia să plec din orchestră, dar apoi mi-am dat seama că nu se mai poate să trăiesc cu această tristețe, fiindcă acel care îți face rău niciodată nu are regrete. De aceea nu are rost să suferi tu, cel care ai fost jignit. Cei care fac rău intenționat nu înțeleg suferința până nu nimeresc în situații similare.

V.Gh.M.: Eu tocmai voiam să remarc, că de când ai plecat din orchestră ești mult mai activă, mai des apari la diverse posturi de radio și Tv de pe un mal și altul al Prutului, evoluezi în diferite concerte. Tot timpul ne temem de schimbări, dar iată că ele sunt și benefice.

N. E.: Adevărat. Multe s-au schimbat în viața mea de când am plecat de la *Folclor*. Sunt liberă ca pasărea.

V.Gh.M.: Plecasei cu senzația că se termină lumea, dar vezi că se adevărește zicala, că atunci când ți se i-a ceva, neapărat ți se dă altceva în loc.

N. E.: Ori se mai spune, că atun-

ci când se închide o ușă în față, neapărat se deschide alta. Așa mi s-a întâmplat și mie - s-a deschis o altă ușă. Mă bucur că am reușit să mă fac cunoscută și publicului de peste Prut, că am înregistrat câteva cântece și romanețe la postul televizat *Favorit*. Când am mers pentru prima dată acolo aveam mari emoții, dar după ce am venit a doua, a treia oară, de fiecare dată eram întâmpinată cu mult drag. Vreau să-i mulțumesc lui Paul Surugiu (Fuego) că întotdeauna găsește cuvinte frumoase la adresa

mea. Ba, chiar m-a și implicat într-un duet, mai bine zis, eu am făcut vocaliză la unul din cântecele lui. A ascultat toate cântecele mele și a zis: *De ce oare asemenea voci rămân întotdeauna în umbră?*

V.Gh.M.: Este un adevăr nescris, talentele veritabile sunt adumbrite intenționat, lăsate într-o parte. Cred că e vorba și de teama de concurență. Dar eu zic că nu trebuie să-ți faci griji. Numele Ninei Ermurache e foarte bine plasat în lumea cântecului popular de la noi.

N. E.: Da, așa este. Dacă înainte mă durea foarte tare, acum a încetat să mă mai doară, din momentul în care mi-am dat seama că eu însemn ceva în cultura noastră și că oamenii care mi-au îndrăgit vocea și cântecul nu mă uită și se bucură când mă văd. Eu nu mă feresc de oameni și oricând sunt gata să le destăinui sentimentele mele. Oameni buni, vă iubesc.

Cel mai mult îmi spun păsul în romanețe. Pentru mine romanța este meditația sufletului.

V.Gh.M.: Dragă Nina, te cunosc de mulți ani și mai schimbată, în sensul bun al cuvântului, mai luminoasă la chip și la suflet ca acum nu te-am mai văzut.

N. E.: Ai dreptate. Nu o să dau multe explicații, dar am să spun fără pic de jenă - iubesc.

V.Gh.M.: Minunat. Iubești și din câte știu, ești iubită. Îți doresc din tot sufletul să păstrezi această lumină pe chipul și în sufletul tău, fiindcă îți stă bine.

N. E.: Mulțumesc, mulțumesc, Veta. Vai, am făcut o destăinuire.

V.Gh.M.: Să nu-ți pară rău și să nu-ți fie rușine.

N. E.: Nu mi-e rușine absolut deloc, fiindcă dragostea la orice vârstă e frumoasă. Acest sentiment e o fericire enormă.

V.Gh.M.: Mă bucur foarte mult pentru tine, mă bucur că ai reîntinerit, te-ai refăcut prin această dragoste. Ai înflorit ca femeie, ca artistă. Vezi viața frumoasă și atât de colorată.

N. E.: Veta, îți mulțumesc că m-ai vizitat, că am stat atât de bine la vorbă, că m-ai provocat la frumoase destăinuiri și ce pot să-ți mai zic?

V.Gh.M.: Tu nu mai zi nimic, îți zic eu în numele tuturor admiratorilor tăi, celor care te iubesc cu adevărat și îți apreciază cântecele - la mulți ani. Să iubești și să fii iubită în continuare, să ne transmiți prin creație frumoasa stare pe care o trăiești astăzi.

N. E.: Mulțumesc, draga mea.

Veta Ghimpu Munteanu
Maestru în artă

VARVARA TIMUȚĂ, BIBLIOTECAR LA CENTRUL DE CULTURĂ ȘI AGREMENT, SĂRATA VECHIE

„O călătorie fermecată”

De 1 Iunie, sărbătorim copilăria, oferindu-le iubirea și aprecierea noastră. Pentru a aduce zâmbetul pe buzele picilor, la data de 2 iunie, s-a desfășurat tradiționalul concert de Ziua Internațională a Copiilor, cu genericul „O călătorie fermecată”. Muzica, dansul, distracția și voia bună au fost ca la ei acasă. Eroii poveștilor și desenelor animate i-au condus pe micuți în lumea minunată a copilăriei. În scenă au evoluat membrii ansamblului folcloric „Mlădița”, cu

programul folcloric teatralizat „Hai la joacă pe toloacă”, conducător artistic Maria Chilaru, care recent, s-au întors cu premiul I de la concursul republican folcloric pentru copii din Pașcani, Hâncești. De asemenea, au participat și grupul de dansatori „Zbanț”, conduși de Pleșca Cristina și Lupașco Alina și multe alte grupuri de copii, a căror moderator au fost fetele claselor a VII-a - a VIII-a. Ne-au bucurat cu prezența lor și picii de la grădinița din localitate. Recent,

în biblioteca publică s-a lansat un nou Serviciu Modern de Bibliotecă (SMB) „Cuptorul Fermecat”, unde activează 12 copii din clasa a II-a - a IV-a, dornici de a cunoaște arta culinării tradiționale. După 3 ședințe de lucru, copiii au participat la acest eveniment, cotribuind cu prezentarea primei expoziții de copturi a lor.

La fiecare sărbătoare, participanții sunt remunerați de către APL cu dulciuri și cadouri de preț, căreia îi mulțumim pentru susținere!

LARISA BURAGA, BIBLIOTECAR, BPO ȘTEFAN VODĂ

Un frumos curcubeu peste Nistru

Biblioteca Publică Orășenească din Ștefan Vodă continuă frumoasa tradiție de promovare a cărților și autorilor din raion. De data aceasta este vorba despre prezentarea cărții *Curcubeul peste Nistru*, autor Nicolae Grosu originar din comuna Talmaza, cetățean de onoare a raionul nostru.

Curcubeul peste Nistru nu este o carte artistică, ci o sinteză dintre literatura publicistică și memorii. Autorul specificând că scrierea lui este *sinteza practicii în activitățile organizațiilor nonguvernamentale în sporirea încrederii între oamenii de pe cele două maluri ale râului Nistru*. Cartea, după cum menționează autorul este *binecuvântată*, de către tinerii generației care sunt născuți după anul 1992 și trăiesc într-o țară despărțită. Titlul cărții ne face să fim optimiști, pentru că curcubeul este cel mai frumos fenomen al naturii, care face legătura dintre Dumnezeu și Pământ, și aduce liniștea, prosperitatea, pacea și buna înțelegere.

Prima parte a cărții se referă la activitățile diplomației populare în soluționarea conflictului de pe Nistru

din anul 1992, care a creat cu adevărat poduri de încredere peste Nistru.

Partea a doua a cărții se lărgește cu descrierea activităților societății civile și administrațiilor publice locale din localitățile vecine de pe ambele maluri ale Nistrului din zona de Securitate, prin realizarea diferitor proiecte ce țin de dezvoltarea societății civile, protecția mediului ambiant finanțate de UE și implementate de Programul Națiunilor Unite pentru dezvoltare.

Câteva cuvinte împotriva uitării tragediei anului 1992 se înșiră în cel de-al treilea capitol, fiindcă uitarea este cel mai mare pericol izbucnirii unui nou conflict, deoarece până acum nu au fost trase învățămintele convenite din acel război fratricid.

Autorul tinde, că prin cele relatate în această carte, nu prea mare, să contribuie la integrarea țării Republica Moldova, atât teritorial cât și uman. Suntem convinși că vom reuși, fiindcă suntem nu numai vecini pe care ne desparte râul Nistru dar suntem frați, surori, părinți și copii.

Autorul cărții, dl. Nicolae Grosu a

mulțumit organizatorilor pentru cele văzute (a fost pregătită o prezentare în Power Point despre autor și opera lui) și auzite. Dumnealui a vorbit despre perioada de timp oglindită în carte, despre activitățile pe tărâmul diplomației populare în soluționarea conflictului de pe Nistru din anul 1992 care a creat cu adevărat poduri de încredere peste Nistru.

Recent, autorul cărții Nicolae Grosu a împlinit o vârstă frumoasă de 80 ani. La finele activității cu ocazia împlinirii frumosului jubileu Consiliul Raional i-a înmănat Diploma de Onoare. Din partea DCTST a primit un frumos cadou. Directorul Bibliotecii Publice Orășenești i-a mulțumit autorului pentru această opera scriitoricească și pentru faptul că fondul bibliotecii de carte a autorilor din raion s-a îmbogățit cu încă una foarte prețioasă.

Această zi a fost una însemnată pentru domnul Nicolae Grosu, plină de emoții pozitive, dar și pentru acei care îi susțin ideile și acțiunile demonstrând aceasta prin prezența la lansarea cărții *Curcubeul peste Nistru*.

Curat

Am curățat prin casă și prin curte,
Prin timpuri noi, dar și prin vechi cotloane
Al inimii, ce are tănuite
Trăiri ascunse, arse de frisoane.
Le-am scos cu greu pe toate la lumină
Și le-am sortat după-adâncimi și vremuri,
Le-am numărat, etichetat iar după,
Lăsat-am să planeze către țărături.
Am limpezit de praf mai vechi speranțe,
Idei abandonate și uitate
Din lipsă de curaj, de timp sau spații,
Sau, poate doar din simplă lașitate.
Am ordonat prin raftul de dorințe
Neîndrăznite, altele schițate,
Le-am scos pe cele mai timide-n față,
Descoperite-ntre coperti uzate.
Am dat de unele ascunse, scorogite
Blocate în decizii gangrenate,
Lăsate mai mereu în așteptare
Și le-am rescris pe foi imaculate.
Am colorat prin podul conștiinței
Cu-albastrul viselor și-al dulcii regăsirii,
Al propriei ființe, dar și-al vieții,
Ce prinde zbor pe aripa iubirii.
Și-am îngropat colo, lângă pădure
Tot restul ce-a rămas printre gunoaie
Dezamăgiri, trădări mai oxidate
Ca să le-nece primul strop de ploaie.
Câtă lumină s-a făcut în casă,
Cu flori de busuioc pe la obloane.

Două unghiuri

Din două unghiuri diferite chiar și-adevărurile clare
Se văd bizar, sucite "altfel", prind mii nuanțe de culoare.
De parcă-s două alfabeturi cu înțelesuri similare
Dar în esență diferite, când lasă loc de-nterpretare.
De parca-s șiruri de-ieroglife în mii de sensuri încryptate
Ce-n sute de deznodăminte pot fi văzute, descifrate.
De parcă-s două limbi vorbite de-aceeași noi-n-aceeași
seară
Dar pe frecvențe diferite – diapazon, localizare.
Neînțelesuri adunate, legate-n zeci de mii de forme,
Prezumții, rătăcirii de verbe, suspiciuni vechi, fără noime.
Realități distorsionate și imprecizii-amestecate
Cu viziuni din alte optici și alte cărți interpretate.
Suntem ca două-forme-n spațiu, contururi – suflute rănite,
Legând același set de semne, din adevăruri diferite...

Mâini de mamă

Zile lungi de vară, reci și gri de iarnă
Trec în ronduri iarăși, zboară fără teamă.

Mai uscate parcă-s frunzele de toamnă,
Cad încet pe greul mâinilor de mamă.
Mâini scâlde-te-n raze și umbrite-n cețuri,
Mâini mereu pe fugă-n-soare și înghețuri,
Mâini pline de grijă, dor și așteptare,
Mâini ce știu s-aline zilele când doare.
Peste ani și ape vin spre casă iară
Să-ți cuprind mirosul cald de primăvară,
Să-mi cobor obrazul pe trudită-ți palmă,
Să mă iei în brațe. Să-mi îndrepti năframa...

Mireasa

Pe cărări de sorți bătute, răsumblate, răsdurute,
Tot aleargă și se zbate sufletu-i zdrelit la coate.
Sângerează, dar nu simte, crengile i-s rău rănite,
Rupte, smulse, răsucite, de-abia verzi și-nmugurite.
Nu văzuse nici o floare, n-apucase rod sub soare,
Ne-ncercată de albină, sechestrată de lumină,
Ne-dorită, ne-nflorită, ne-ntrebată, ne-iubită.
Vântului făgăduită.
Și-a fugit în zori smintita
Prin pădure, răzvrătită, de vedenii huiduită.
Tot aleargă, mai și cade, se târăște, se rănește,
Plânge-n hohote-obosește.
Vântu-n ceafă îi rânjește.
Și cu furie-o plesnește, și-n pietroaie-o tăvălește
Și cu fulgere-o străpunge, furios de-o pedepsește.
Ea însă nici nu icnește, îl privește și-i zâmbește
Sfidător, fără de frică, în picioare se ridică
Împletindu-și lungă pleată, se-întoarce-ncet și pleacă
Către inima pădurii.
Să-i fie mireasă lunii.

Neculeasă

*Amară floare înflorită, de ploi scaldată, aromată,
Dar nealeasă, nedorită, doar observată și uitată.
Amaric vânt de-i mângâi părul – călduț, mai lin sau mai
năprasnic
Ș-apoi o scuturi de petale și-o lași în câmp, plecând
sihastric.
Amaric soare ce cu raze o încălzești în zile aspre
Și-o tot alinți, dezmierzi și lauzi, dar pleci apoi spre alte
glastre.
Amară viață-însingurată, speranțe, vise și-așteptare,
De nu ai fost nicicând culeasă, măcar o dată, ca o floare.*

0mul

Cui cel mai mult întins-ai mână
Cel mai adânc va-nfinge colții
Se va-nfrupta din carnea-ți dulce
Tot mai meschin, mai rău ca hoții.
Cu cine împărțit-ai pâinea
Uscată, pân-la-firmitură,
Când nici n-aveai cu ce o-ntinde,
Uita-va – josnică făptură.
Cui oferit-ai haina groasă,
Pe vremuri reci și vifor umed,
Acel uita-va să-ți-o-ntoarcă –
Trup încălzit cu suflet putred.
Și pentru cine smuls-ai cordul
Din pieptu-ți dornic de căldură
Acela-l va zdrobi cu pumnul
Până va face bătătură.
Cu mult nesaț, cu multă ură
Pân-la sfârșit, pân-la fractură.
Pân sufletu-ți nu va mai simte
Durere. Josnică făptură.
Cui cel mai mult întins-ai mână...

Şapte fețe

*Când doare tot și te apasă, când te sufoci, și nu te lasă
și nu ai somn, pentru că-ți pasă și pleci în zori, fugind
din casa*

*De indecizii și confuzii, gol, contradicții, deziluzii
Din fire lungi, imagine, de până de-păianjen care,
Seducătoare și frumoasă, dar și vicleană, veninoasă
Ba te atrage, ba respinge, ba te îngheață, ba te frige.
Te ține pradă, te pândește și te seduce, te-amețește.
Domină, zbuciumă, rănește, apoi adoră și iubește.
Te recunoști? Ești tu acela, cu ale tale șapte fețe:
Trei zâmbitoare și senine, să te cuprindă și răsfețe
Și trei hidoase și perfide, de demoni infiltrați sub piele,
Ce ispitesc, te dau de ziduri, și te îmbată fără temeri.
Iar una, cea mai chinuită, se zbate-n-loc nehotărâtă.
Ba-nclină bratul spre-alinare, lumină, liniște, iertare,*

*Ba fugi brusc în ceea parte, de-orgolii, lupte ne-mpăcate.
 Și ba e blândă, ba nebună, ba gingașă, ba se răzbună
 Ba asumată, ba străina, ba limpezită, ba haină
 Ba dulce-rău, ba răzvrătită, ba împăcată, ba sucită,
 Obedientă – înrăită, domesticită-apoi zburlită.
 Un du-te vino diabolic, al nostru cu-ale noastre fețe,
 Tot căutând un echilibru, testând al firii rezistență.
 O luptă între noi cu sine, de decădere și-înălțime,
 De rătăcirii și revenire, pierzanie și devenire.
 Și-n toată astă bătălie, ajungi în prag de agonie
 Și tot debusolezi balanța, pierzând de multe ori speranța.
 De nu mai poți, nu ai ce face, chiar dacă scorul îți displace,
 Te readuni și lupti cu tine și-ntr-un târziu faci alianță,
 De toleranță și-împăcare, de liniște și vindecare.
 Și-atuncea simți că nu mai doare.
 Te-ai dezbrăcat de apăsare...*

Şi se vor duce...

Și se vor duce toate-n șiruri
 Mai strânse, largi sau dezlănate
 În pași de vals sau zbor de zorbă
 Spre amintiri abandonate.
 Și se vor sparge-n spume valuri
 Adâncurilor nevorbite
 Ascunse-n vorbe scufundate
 În riduri. Tâmpile însurite.
 Și-or trece alte mii de gânduri
 Ce-n vorbe n-auzit-au vocea
 Și vei pleca cu ele-n umbra-ți
 Neantului, să le sufoce...

Steaua de mare

Revin în camera-ți de altă dată. La fel e, ca și cum deloc
plecat-ai
Vechi manuscrise, cărți, roase carnete, mașina ta de scris...
Te plâng iar, tată.
Stă neurnită pălăria ta de paie, ce mai miroase-a drumuri
lungi de vară
Când coboram optzeci de trepte-n stâncă, și-mi răspundeai
la suta întrebare.
În satul pescăresc coceam iar pește, noaptea pe mal,
cu stelele în mare
De prin năvoduri îmi culese-i una, mi-ai pus-o salbă-n gât,
fermecătoare
Și-n-tumultul de ani tot mai sălbatici, când nu mai înțeleg
de-i rău sau bine
Frământ în pumn steluța mea de mare, și ochi-mi licăresc
iar lângă tine.

NINA BEJAN, COLABORATOR AL BIBLIOTECII COPII DROCHIA

Decadă ecologică la bibliotecă

Săptămânalul ecologic care s-a desfășurat la Biblioteca copii Drochia s-a remarcat printr-un interes sporit din partea participanților și interes rezultate frumoase la final. Beneficiarii noștri au participat la un concurs de desene „Ave, Terra! Ave Natura!”, și-au expus gândurile în eseurile le prezentate la tema „Pământul-casa noastră comună”, au analizat expoziția placatelor „Apa izvorul vieții”, la care au participat semenii lor din diferite instituții de învățământ, printre care cei mai activi s-au dovedit a fi cei ai IP Gimnaziul „I. Creangă”, s. Țarigrad, IP LT „M. Eminescu”, or. Drochia, IP LT „Ștefan cel Mare”, or. Drochia.

Elevii clasei a 2-B, a LT „Ștefan cel Mare” (învățătoare Dna Rodica Golban) au fost invitați într-o călătorie imaginară, petrecută în Parcul Central din oraș „Suntem ecologiști”. Itinerarul ales „Primus-Eseus-Poezis-Desenus-Terminus-Dulcius” a fost parcurs cu cel

mai ecologic tip de transport – „pijosul”. La fiecare stație, conform denumirii, tinerii ecologiști au recitat poezii, au citit și analizat eseurile colegilor, au ascultat informații utile, aduse de colaboratorii bibliotecii, iar la stația „Terminus” și-au lăsat ca autografe desenele lor pe asfalt, ca o chemare către trecători de a ocroti Planeta Pământ. Stația „Dulsius” le-a ridicat și mai mult dispoziția micilor călători cu câte o înghețată.

Grupul de elevi „Verzii”, format din discipolii Dnei Carolina Crimincean (învățătoare a LT „M. Eminescu”), elevi ai clasei a 2-D și „Albaștrii” Dnei Viorica Rusanovschi (învățătoare a aceiași instituții) s-au întâlnit într-un duel al micilor ecologiști cu genericul „Prietenii ai naturii”. „Verzii” – experți în ale lumii vii (plantele și animalele), au prezentat informații, scenete din domeniul pe care-l reprezentau. La

rândul lor, „Albaștrii”, avocați ai apelor și atmosferei, au recitat și ei poezii cu chemarea de a ocroti domeniile date, arătând prin exemple concrete însemnătatea lor practică pentru mediul înconjurător. A venit apoi rândul proverbelor și zicătorilor, urmate de ghicitori tematice. Învățătoarele se arătau mândre de învățăceii lor, care se descurcau de minune, iar copiii – mulțumiți de ora petrecută distractiv și cu folos.

Până la urmă, în capul mesei s-au plasat prietenia, inteligența și, desigur, dragostea și grija față de mediul înconjurător, plaiul natal.

Ne bucurăm nespuse de susținerea partenerilor noștri în realizarea proiectelor propuse de biblioteca noastră, dar mai ales de interesul beneficiarilor noștri și rezultatele obținute, cu toate că acestea sunt doar niște picături mici salvatoare în oceanul mare de probleme ale societății.

Noi toți trebuie să ne învățăm a ne ridica peste ceea ce suntem la moment

Interviu cu Octavian Grigoriu, regizor, profesor universitar

– Dragă Octavian Grigoriu, vreau să începem această discuție cu o întrebare referitoare la părinții tăi – bine cunoscuții și regretații actori Grigore Grigoriu și Ecaterina Botnariuc. Noi, copiii, nu ne putem alege părinții, ei ne sunt dați de la Dumnezeu. De ni i-am putea alege și te-ai întreba, dacă tot pe aceștia ți i-ai dori, sunt sigură că mi-ai răspunde afirmativ. Altfel vreau să-mi formulez întrebarea: dacă noi, copiii, am putea alege profesia părinților, tu ce profesie ai fi ales pentru părinții tăi?

– E un racursiu curios asupra ocupației părinților mei. Eu vreau să fac o retrospectivă, căci, de fapt, tata a încercat multe meserii până a deveni actor, deși actor a devenit la o vârstă fragedă, dar până atunci a reușit, încă din copilărie, să fie implicat în niște activități din cadrul colhozului. Își amintea cu drag de aceste activități. Bunăoară, a învățat să călărească la vârsta de 10-12 ani, putea să devină un jochei, putea fi un sportiv de performanță, având o constituție de atlet, a practicat și boxul, putea deveni și un pugilist remarcabil. Era foarte puternic, chiar și după vârsta de 40 de ani, eu făceam judo și el mai venea la haltere. Uneori se mai întâmpla să iasă pe *tatami* și îl simțeam viguros, deci, natura l-a înzestrat cu niște calități fizice deosebite, în sens de vigoare corporală nemaipomenită, dar a fost, dincolo de toate, și o fire plină de noblețe. De fapt, firea artistică predomina în ființa lui și a fost o atracție de sine stătătoare, nu l-a impus nimănui să frecventeze Casa de Cultură, unde mergea și la cor, și la teatru și numai pe unde nu mergea, serile le petrecea acolo. Deci, a fost un magnetism spre ceea ce numim noi creativitate

inițiativă infiltrată genetic în ființa lui. În general, mediul îl predispușea spre această inițiere artistică, iar spiritul creator popular la noi este, într-adevăr, foarte dezvoltat. Dacă facem comparație cu alte etnii, avem un popor atât de vast conturat pe diferite direcții, probabil numai noi îl avem așa. La fel și mama... Îmi amintesc cu drag de mama, păstrez o amintire caldă încă de pe când eram copil și ea trebaluia prin casă sau spăla rufe și cânta. Cânta doine, cânta romanțe, chiar și în limba rusă, nu știu de unde le-a învățat și le-a îmbibat în sine și atât de duios sunau, cu atâta sentiment, iar nouă, copiilor, toate astea ni se păreau firești. Abia când am crescut am realizat că, de fapt, am avut niște părinți unici de felul lor. Și tata se întâmpla să ia un volum de versuri de Eminescu sau de alt poet și citea cu voce tare și, din prima, era o lectură care îți forma imagini, dar el o făcea din plăcere, își dădea frâu liber vocii cum îi plăcea lui...

– Așadar, ți-a plăcut profesia părinților?

– Bineînțeles. Ei puteau, desigur, să îmbrățișeze și alte profesii, dar tot din domeniul artelor. Mama, înainte de a fi înmatriculată la Arte în clasa profesorului Arcadie Plăcintă, a fost selectată de Vladimir Curbet pentru ansamblul „Joc”. Tata, când a avut niște repetiții, pentru a se promova în filmul „Anna Pavlova” de Emil Loteanu în rolul *baletmeistrului* Mihail Mordkin și lua lecții la Teatrul Bolșoi, pedagogii de acolo îi spuneau: „Grigore, tu trebuia să te faci balerin!” Părinții mei au fost deschiși pentru orice domeniu artistic. Tata avea o caligrafie foarte curioasă, un gen de scriere grafică, pe care, dacă o parcurgeai cu ochii, simțai caracterul, personalitatea și simțul critic, ascuțit al realității pe care-l avea autorul acestui gen de scriere. Tata știa foarte bine să aprecieze miezul, nucleele literare, făcea niște lecturi serioase și nu pur și simplu citea așa, ca pe un fel de beletristică. El revenea de multe, multe ori la aceleași pasaje de text. Citea mult din Tomas Mann, din Dostoievski, din Gabriel Garcia Marquez, etc. și nu doar citea, ci avea niște reacții ale actorului implicat, se transpunea în eroii cărții, fiind și spectator, și interpret. Ce să zic: aceste lecturi ale tatei erau pentru noi cel puțin teatru la microfon. Tata mai și cânta foarte bine. Eu țin minte un epizod, era cred că prin anul 1989, pe când Prutul mai era „înfrumusețat” cu sarmă ghimpată. Fiind grănicer la hotarul cu România, adeseori eram solicitat ca translator, traduceam pentru șefii de pichete de pe malul stâng și cel drept al Prutului. Într-o zi au venit la mine în vizită părinții. S-a întâmplat să se întâlnească acolo și să facă

Victor Soțchi-Vornicescu și Grigore Grigoriu în filmul artistic „Poienile roșii?”

cunoștință cu o familie de gospodari din Giurgiulești, pare-se Pietraru le zicea, care erau oaspeți permanenți ai pichetului. I-am luat cu noi și am stat împreună toată ziua pe malul Dunării. S-a încheat o legătură atât de firească între acești oameni și părinții mei, de parcă se cunoșteau de o viață. Au vorbit la unison, au avut o trăire românească la unison, au cântat la unison niște cântece pe care eu le auzeam pentru prima oară: „Vai, Dunărea mea!”, „Negri-s norii” și altele, despre Dunăre, cântece de prin Dobrogea, etc. Mult mai târziu am început să le redescopăr, grație Internetului, mirându-mă de unde oare le știau părinții mei, dar și acea familie de gospodari din Giurgiulești, pentru că în acele vremuri ele nu se difuzau în RSS Moldovenească. Nu pot spune că ei erau naționaliști, dar erau personalități cu demnitate națională. Tata principial uneori vorbea în limba română și chiar intra în polemici. Pe atunci rar cine îndrăznește să o facă.

– Nu v-au spus niciodată părinții că, pentru un asemenea comportament, au fost cumva persecutați sau, cel puțin, șicanați?

– Nu, n-au fost persecutați. Tata

intra adeseori în polemici cu prietenii și colegii de platou pe teme naționale, dar aceștia, oameni cu adevărat sensibili, artistici, înțelegeau lucrurile corect și nu se supărau. Tata știa cum să vorbească cu lumea, avea darul persuasiunii, al convingerii. Avea în întregul areal sovietic prieteni și peste tot era îndrăgit, admirat. El nu se impunea în mod agasant, el descoperea în afirmațiile sale niște reverberații absolute artistice și dacă interlocutorul le pătrundea, clar lucru că era de acord cu tata. El niciodată nu reproșa, el explica, convingea, era deschis pentru orice conversații și era admirat. Tata le vorbea despre esența creativă a națiunii pe care o reprezentăm și prin sensibilitatea căreia noi simțim această lume miraculoasă.

– **Vorbești cu atâta tandrețe despre părinții tăi, încât aș vrea să mai zăbovim un pic în această zonă sacră...**

– Da, voiam să precizez de ce noi, totuși, ne-am păstrat ca națiune. Sunt foarte strânse la români relațiile dintre părinți, copii, bunici, străbuni... Chiar aceste pomeniri la cimitir: mulți își exprimă nedumerirea față de ceea ce se întâmplă

la noi de Blajini. Unii chiar își pun întrebarea: de ce ne-ar trebui această sărbătoare? Dar e o chestiune de memorie genetică, noi cu drag ne aducem aminte de străbunii noștri. Mie mi se pare atât de firesc și de clar, și de salutar acest ritual, această sublimă sărbătoare! Bineînțeles, fără excesele „ritualice” care nu au nimic în comun cu pomenirea, cu rememorarea celor dragi, plecați în eternitate. Și tatei îi plăcea să ia un pahar de vin la mormintele dragi. De câte ori am fost cu el la cimitir, după ce mama a trecut la cele veșnice, și nici nu puteam să nu vin cu el, era foarte categoric, stătea câte o jumătate de zi și se reculegea nu doar la mormântul mamei, ci își amintea și-i pomenea pe o mulțime de prieteni care s-au făcut din vizitatori în cetățeni stabili în acest țarc împânzit de cruci. Mulți, foarte mulți au fost acei pe care i-am avut în anturajul viu și care au trecut pe celălalt tărâm.

– **Să vorbim un pic despre dinastia profesională. Eu fac parte dintr-o dinastie de pedagogi. De multe ori mă prind la gândul că acest lucru mi-a dăunat în viață: bani nu pot să fac, trebuie să fiu mereu corectă în toate, cuminte,**

ascultătoare, mereu să muncesc mult și să trăiesc doar din această muncă multă și cinstită, dar prost remunerată... Această educație și aceste însușiri ancestrale au făcut ca în jurul meu să mișune tot soiul de oameni, buni psihologi, care mi-au furat din energia vitală, hai s-o spun mai pe șleau – m-au folosit... Dar cum e să faci parte dintr-o dinastie de actori?

– Nu știu, eu mai încerc să fac și alte activități, dincolo de obligațiunile ancestrale de a crea ceva, căci asta îmi este pasiunea, transmisă genetic – creația. Încerc să supraviețuiesc din activitatea de businessman, deși asta nu-mi creează mare plăcere, ba chiar îmi provoacă un disconfort sufletesc. Tot mai des mă prind la gândul că vreau să-mi găsesc un refugiu, căci am atâtea idei, dar nu le pot realiza, deoarece trăim în niște circumstanțe care ne obligă să devenim un fel de tipi pragmatici, ca să ne putem câștiga existența noastră și a copiilor noștri. Asta este realitatea, din păcate. Desigur, ar trebui să fiu mai insistent în domeniul audiovizualului, să încerc, totuși, să mă afirm și să câștig din această meserie, poate că, pe undeva, nu am insistat prea mult, fiind mulți ani la televiziunea națională, încercând și niște proiecte de documentare, de filme de ficțiune artistică. La un moment dat mi-am dat seama că nu pot obține acele fonduri necesare pentru a face o capodoperă și atunci am renunțat, m-am resemnat și pe undeva regret...

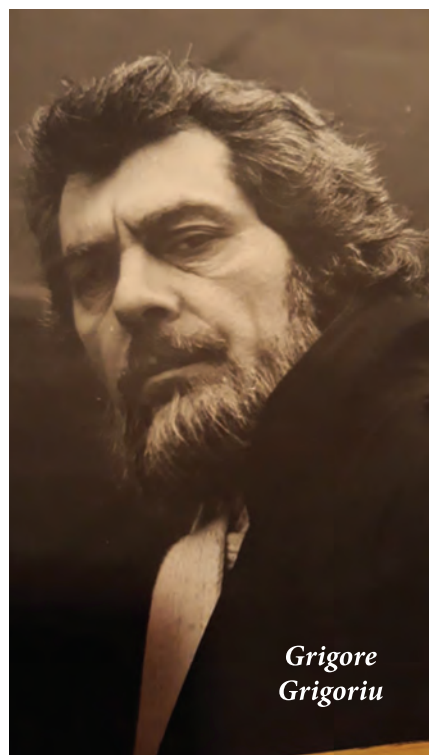
– **Alții au perseverat, chiar dacă au avut și rateuri, au mers mai departe, s-au mai poticnit, dar nu s-au lăsat de pasiunile lor artistice. Eu îi admir pe diletanți pentru curaj, pentru cutezanță, pentru că nu se tem să greșească... Uneori nici nu observi cum diletantismul trece la unii oameni în profesionalism.**

– M-am gândit mult la asta, dar în domeniul teatrului, la studenții care sunt încă departe de profesionalism și încă n-au reușit să intre în niște clișee... Dacă sunt invitat să regizez, să zicem, un festival de recital, nu rareori mă prind la gândul că mi-au creat o stare emoțională

deosebită tocmai persoanele care nu sunt actori formați. Totuși, actorul format are mai multe rezerve și are un joc tehnic. Sunt niște clișee, niște calapoade care adeseori se repetă și eu le văd. Actorul, cu cât este mai talentat, cu atât mai multe clișee duce în sine. Ce făcea Loteanu? El încerca să anihileze experiența pe care o avea purtătorul personajului și să înceapă să-l formeze de parcă ar fi fost proaspăt inițiat într-un domeniu, încerca să-l modeleze în felul său, irepetabil. Un Iankovski modelat de Loteanu nu mai există nicăieri. O astfel de deschidere, de neajutorare în fața iubirii el a reușit s-o transmită, dar deoarece era cumva dezaxată, poate nu i-a reușit chiar tot ce și-a propus, dar el o făcea la nivel de intuiție, nu urmărea să-l dezarmeze pe actor și să-l prezinte în felul său naiv și neputincios, dar simțea că aici e izvorul, e sursa inspirației și a emotivității, când omul e deschis, e lipsit de apărare, nu folosește niște scheme logice, actoricești, explicative, dar e pierdut în fața torentului și în momentul acesta de rezistență devine erou, devine omul care pe loc renaște din propria cenușă, ca pasărea Phoenix.

– **Apropo, de școală și lipsa școlii în actorie. Când mă documentam pentru acest interviu, în articolele, interviurile despre și cu actorul Grigore Grigoriu pe care le-am citit, se vorbește întotdeauna doar la superlativ: foarte talentat, frumos, carismatic, cu o sclipire în ochi care te cucerea din prima, modest, etc. Dar, într-un articol, parcă neobservat, parcă în treacăt, s-a strecurat ideea unei neîncredere în sine pe care ar fi avut-o tatăl tău. Dacă, într-adevăr, a avut-o, cum se explică: de vină e lipsa școlii de actorie, niște complexe sau, poate, niște exigențe prea mari față de sine?**

– Dacă actorul, mai ales după niște succese răsunătoare, devine plin de admirație față de sine, gata, poți considera că s-a plafonat. În primul rând, nu se mai regăsește în alte chipuri. Creativitatea presupune o stare inițial lipsită de careva pre-

concepții. E foarte complicat procesul acesta al creării personajului, el presupunând o neîncredere inițială. Ea, neîncrederea, îl pune pe actor în situația de a căuta, de a se regăsi în altă piele: eu n-am încredere în ceea ce sunt, eu trebuie să mă regăsesc, dar mă regăsesc în postura personajului. E un proces psihologic destul de complex, dacă o faci pe bune. Personajele, la un moment dat, pot să-l domine pe actor. Fratele meu Traian, când a venit ultima dată acasă, mi-a spus: „Octavian, tu nu ai creat, de aceea tu nu știi cum e să porți în tine toate personajele”. Traian era foarte talentat, dar și foarte harnic, prodigios. El crea, la Teatrul Tineretului din Piatra Neamț, unde se angajase după absolvirea Universității Naționale de Artă Teatrală și Cinematografică din București, câte 5-6 personaje într-o singură stagiune. „Știi, - îmi zicea el, - textele acestea pe care le treci prin corp, încep să te domine, apoi ele se refulează în subconștient și stau acolo în formă latentă, gata oricând să te acapareze din nou. Astfel, riscul de a-ți pierde identitatea, echilibrul, e mare. E un proces destul de periculos”.

– **Ce-l salvează pe un actor care intră în rol și la un moment dat simte că nu mai poate ieși din el?**

– Cred că această întrebare ar

Sofia Rotaru și Grigore Grigoriu în filmul artistic „Vreau să cânt”

tre- bui s-o adresăm unui actor cu o experiență bogată.

– **Nu ai discutat niciodată cu Traian sau cu tata pe această temă?**

– Precum vă spuneam, Traian juca peste 200 de spectacole pe stațiune, juca foarte mult. Tata n-a avut o astfel de experiență. El a profesat puțin în teatru, dar, în cinema, a creat niște chipuri artistice, mai mult, niște nimburi imagistice de cinema, ceea ce e ușor altfel. Ceea ce ține de aceste incursiuni a unor intruși în esența psihologică a actorului, nu este deloc simplu să te debarasezi de această stare. Dar te ajută detașarea și meditația. Un actor îmi spunea: „Trebuie să găsești neapărat câteva zile în care să nu te gândești la nimic, să nu citești, să dormi mult, să te plimbi, ar fi bine în sânul naturii, undeva pe malul unei ape, adică să te smulgi din acel dramatism care, de fapt, formează teatrul și arta teatrală.

– **Tu și fratele Traian ați crescut**

mai mult cu mama. Tata era mereu prin turnee, venea rar acasă. Consideri că ați avut o copilărie fericită?

– Copilăria e pentru oricine fericită, chiar și pentru niște copii nevoiași. Ea rămâne pentru tot restul vieții ca o stare sufletească aparte, o stare de fericire. De cele mai multe ori tata venea acasă noaptea, când noi dormeam. Somnul tatei de dimineață era un fel de bucurie supremă. Dimineața, când ne trezeam și-l vedeam dormind, trăiam clipe sublim de fericire, clipe de intensă bucurie că tata e acasă. Nu-i deranjam somnul, dar însăși prezența și deja vibrația lui în casă ne crea acea stare euforică. Deși acea fericire era sesizabilă și în timpul așteptării, căci nu există fericire permanentă, precum nu există gheață care nu se topește. La fel și în iubire, așteptarea contează, iubirea nu e o ardere incandescentă permanentă, ci presupune și o așteptare a acestei incandescențe cu

fel de fel de momente și emoții.

– **Dacă o luăm așa, mama ta a fost o femeie foarte fericită, căci ea aproape toată viața a fost în așteptare...**

– Mama nu-și trăia viața în niște așteptări puerile. Era tot timpul ocupată. Dar e adevărat că pe tata îl aștepta mereu.

– **Am citit o parte din corespondența lor. E palpitantă. E duioasă. Deși ambii erau zgârciți în cuvinte de dragoste, acest sentiment emană din orice răvaș. Câtă tandrețe se ascunde în fiecare propoziție! Fiecare scrisoare e însoțită obligator și de versuri, foarte frumoase, de diferiți poeți. Am găsit această corespondență în cartea lui Ion Proca „Grigore condamnat la glorie”. De ce a trebuit ca această frumoasă familie să treacă prin niște cumpene atât de dureroase? Crezi în fatalitate sau, precum s-ar exprima italienii, în la forza del destino?**

– Fatalitatea pentru mine e o nedreptate a destinului față de o persoană. M-am gândit mult: de ce tata s-a stins atât de repede, de ce Traian? Mie mi se pare că noi ne hotărâm destinul. Felul nostru de a fi ne determină să parcurgem un drum mai lung, mai scurt, să ne atragem în niște drame suplimentare... Felul cum noi începem să adunăm realitatea în forul nostru interior, așa realitatea reacționează în noi. Șansele de a fi fericiți sunt foarte multe, dar noi suntem mari maeștri în a le rata și a ignora impulsul inițial. Încerc și eu să explic o tragedie, dacă există în genere vreo explicație...

– Îți reușește să îmbini creația cu businessul? În forul tău interior acestea nu se exclud reciproc?

– Cândva am avut un teatru aici, unde ne aflăm acum. Se intitula Studioul „Grigore Grigoriu”. Era o sală cu 60 de locuri, deci puteam aduna 60 de spectatori la reprezentațiile noastre. Am montat câteva spectacole, chiar băieții de la Arte și-au prezentat aici spectacolul de diplomă, „Omul și Gentilomul”, clasa profesorului Emil Gaju. Deci, era deja un gen de activitate bine pusă pe roate. Dar eu, fiind și businessman, precum v-am spus, am intrat în niște daravele, poate pentru că am fost naiv și credul, iar businessmanul nu trebuie să fie așa. Am fost nevoit să ofer spațiul în locațiune altui agent economic și să închei, astfel, această activitate de creație. Nu a trebuit să fac lucrul acesta! Am avut reproșuri dure din partea unor persoane care făceau aici artă cu drag și fără să câștige careva onorarii. O făceau fiindcă le plăcea actoria. Erau studenți de la Universitatea de Stat, unde aveam și clase de teatru în cadrul secției Arte Frumoase. Mi-au zis: domnule profesor, de ce ați procedat așa? Nu știam ce să le spun... Cel mai mare regret pe care îl am e că am făcut acest pas, dar v-am spus: situația creată m-a obligat. Poate dacă perseveram mai mult în acest domeniu, nu se întâmpla ce s-a întâmplat. Noi aveam intenții frumoase, planuri peste planuri, adunasem și un colectiv de lăutari

cu dansatori, am fost și în București de două ori, am avut și câteva turnee internaționale, am cumpărat și un țambal, și un contrabas, și o cameră video, voiam să fac filme, aveam cu toții cele mai frumoase aspirații, și brusc s-a produs gestul meu necugetat, căci m-am lansat prea mult în domeniul afacerilor, deși trebuia să mă limitez la ceea ce aveam. Aveam o mică afacere care îmi oferea profit ca să pot mișca aceste lucruri de care v-am povestit, orchestră, trupă de dansatori, teatru, puteam să mă mișc înainte, fără mare efort. Nu vreau să deschid toate parantezele, nu știu dacă e cazul... Am fost atras în niște curse care m-au determinat să pun locația în gaj și nu trebuia s-o fac. Multe lucruri s-au întâmplat. Omul, când îți dă cuvântul de onoare și spune că-i așa, dacă ești credul, crezi în ceea ce îți spune. Dar realitatea era cu totul alta. De regulă, nu greșeam, reușeam să prind esența umană, dar sunt niște tipuri în societate care știu să se mascheze, sunt actori perfecți, doar că nu pe scenă, ci în viață. Ei au un fel de simț al comportamentului unui om cumsecade. Deseori se declară profund religioși etc. Dar, de fapt, în esență, sunt altcineva. Pot scrie un roman despre ce mi s-a întâmplat, e o poveste cu barbă lungă, dar asta e, ce am pierdut e bun pierdut.

– **Adeseori îmi amintesc de un interviu pe care, cu ani în urmă, l-am ascultat la Radioul Național, un interviu cu mama Doinei Aldea-Teodorovici. Vreau să vorbesc de acest interviu, pentru că găsesc similitudini în drama trăită de familia ta și cea a familiei Teodorovici. Întrebări mai inspirate și mai puțin inspirate, răspunsuri – la fel. Dar, deodată am tresărit. Doamna Eugenia a răbufnit: „Noi eram foarte fericiți, noi eram o familie foarte fericită și nici nu ascundeam asta... Dar în jurul nostru era atâta lume nefericită... Poate că am fost pedepsiți pentru că n-am observat nefericirea altora...”** Sărmana mamă, încerca să găsească o explicație... **Mi-au dat lacrimile...**

– Noi toți suntem prinși într-o

dramă inițiatică, toți. Psihologul Carl Gustav Jung spunea că procesul putem să-l determinăm ca pe un proces de individuație. Individuația înseamnă cizelarea personalității prin niște situații dramatice. Fiecare în viață are propriul scenariu dramatic. Nu e scenariul Divinului, care e într-o meditație perpetuă. Poate că pentru cineva e și o cale, dar nu cred că cineva are în sine deja formată aspirația supremă, care reverberează la unison cu Universul, că nu are nevoie de această individuație. Noi toți avem nevoie de ea. Noi toți trebuie să ne învățăm a ne ridica peste ceea ce suntem la moment. Știu că există progres spiritual. Eu știu de ce am fost pedepsit când am fost, adică pentru mine lucrurile astea sunt plauzibile. Față de soartă nu am nici cele mai mici pretenții. Dimpotrivă, cred că soarta a fost cu mine foarte generoasă. Cred că lumea are atâtea miracole în jur, pe care le putem descoperi non-stop, eu am și două exemple în acest sens: pe maeștrii Emil Loteanu și Victor Voinicescu-Sotski. Ei descopereau lumea continuu, Victor o mai descoperă și acum, acest lucru fiind ineputabil, doar să poți să acumulezi și îți dai seama că nu există o dimensiune a extazului de admirație. El poate fi și mai imens. Cineva spunea că la un punct suprem noi ne topim în esența noastră, în acest mare Univers devenim un tot întreg. Eu mai citesc și literatură vedică și cărți de psihologie. Apropos: fata mea mai mare își face studiile la Facultatea de psihologie a Universității din Iași, e la anul III. O parte din conspectele disciplinelor pe care deja le-a studiat, le aduce acasă și eu le citesc cu mare interes. Și acolo nu există un punct unic de a vedea lucrurile și a le discerne, totul e o chestie de aproximație și asta ne creează individualitatea. Pare că totul e perfect, mecanismul funcționează perfect, altceva e că sunt, într-adevăr, deseori prea atroce catastrofele acestea care ne fac să formulăm niște întrebări. Eu am suferit enorm pierderea mamei, a tatei, a fratelui Traian... Dar trecerea mamei la cele veșnice a fost pentru mine o catas-

Octavian Grigoriu cu familia sa

trofă. Am avut și un vis profetic în acest context, pot să-l destăinui. Vi-sam și aveam senzația căderii într-o fântână fără fund, ca o gaură neagră. Mă sufocam, ceva mă strângea din interior, mă presa. M-am trezit îngrozit, transpirat. Apoi am avut alt vis. Eu rareori o visez pe mama, dar în acel vis ea a venit foarte calmă, a venit cu o adiere de văzduh și cu un bătrân de o bunătate de care n-am mai întâlnit. Erau împreună și mi-au explicat: „Octavian, tot ce trăim noi sunt niște schimburi de energii și aspirații”. Nu pot să vă descriu, e imposibil să descriu aspectul foarte și foarte sesizabil al acelor, nu le pot spune imagini, că nu sunt imagini, ci transfigurări iconice care mi-au apărut în vis și în aceste transfigurări existau acel bătrân și mama. Și au plecat, dându-mi senzația că totul e o perpetuă transfigurare spirituală. În visul precedent eu cădeam într-o fântână fără fund și nu găseam un punct de reper, un sprijin, era o cădere continuă și iată că acest vis a oprit căderea.

– Citisem în romanul „Luntrea lui Caron” de Lucian Blaga un fragment în care autorul descrie o înmormântare. Era vorba de o mamă care-și înmormânta unicul copil. Femeia nu bocea, nici măcar nu plângea, ea doar șoptea întruna: „Doamne, dacă Tu ai socotit că băiatului meu o să-i fie mai bine pe lumea cealaltă, înseamnă că așa a

trebuie să fie...” Pentru această femeie profund religioasă credința a fost cel mai bun leac împotriva durerii. Urmează un pasaj extrem de interesant, în care Blaga vorbește de credință și de lipsa acesteia și își exprimă regretul că protagonistul romanului, care era însuși autorul, nu poate fi ca acea femeie...

– Îmi amintesc și eu, în acest context, de un epizod din viața mea. Lucram la Televiziunea Națională, la Studioul artistic „Olimp”, și am filmat un scurt metraj – „Nevasta” – o adaptare după nuvela omonimă de Liviu Rebreanu. Subiectul e simplu: nevasta își înmormântează bărbatul și nu plânge, e ca o stană de piatră. Toți din jur o jelesc: ce drag i-a fost, cât suferă, tocmai a încremenit, sărmana... Și tot așa! Ea a stat crispată până la groapă și, odată întorși la masa de pomenire, după ce o băbuța a prins iar a o jeli cu „ce drag i-a fost!”, femeia a luat asta drept bătaie de joc față de ea și a răbufnit: „Nu mi-a fost drag! De ce să-mi fie drag? Toată viața m-a chinuit, m-a bătut, i-am fost ca o slujnică...” Băbuța care o jelise își făcu semnul crucii și zise cu voce tare, s-o audă toți: „Tare mi-e frică să nu-si piardă mințile, sărăcuța... Ca prea i-a fost drag...” Vedeți cât de diferit pot interpreta oamenii o tăcere, o răbufnire... În filmul nostru, în rolul nevastei s-a produs actrița Adela Calistru. Am filmat două zile. Priveghiul, înmormântarea pro-

priu-zisă și masa de pomenire. N-am vrut să organizăm înmormântarea și așteptam un răposat dintr-un sat unde am stabilit din timp că venim. Dar pentru priveghi am ales un administrator care să-l facă pe răposatul. Îi spunea Grigore. Vă închipuiți? Când au sunat din sat că a decedat o rudă de-a lui, ne-au spus că tot Grigore îl chema! Eu am văzut reacția mamei administratorului. El avea aparat la inimă, avea aritmie. Când l-am aranjat în sicriu, pe maică-sa a răzbit-o un plâns isteric. Noi nici nu i-am cerut vreo reacție, pur și simplu, am adunat niște femei, precum că sunt și ele la priveghi. Vă imaginați ce reacție a avut maică-sa într-o scenă organizată! Erau lumini, era cameră, eram noi, se simțea că scena nu-i reală. Dar ea a plâns pe bune. Când am filmat înmormântarea, ploua, era glod, eu asta și urmăream, o prindeam pe Adela în prim-plan cu perspectiva din spate a acestor oameni îndurerați, care cu adevărat își înmormântau un om apropiat. Ultima scenă, masa de pomenire, să ne ierte Dumnezeu, dar iar n-am vrut s-o organizăm. I-am zis Adelei: „Tu nici la masă să nu servești nimic, du-ți rolul până la capăt”. La un moment dat ea a intrat în rol: „Nu mi-a fost drag! De ce să-mi fie drag? Toată viața m-a chinuit, m-a bătut, i-am fost ca o slujnică...” A început să rostească acest monolog și vă închipuiți? Câțiva moșneguți au

luat totul ca pe o realitate și, foarte nedumeriți, se întrebau unde, de fapt, se află. „Ia uite ce spune, ia uite...” La un moment dat s-a rupt filmul, ei nu sesizau că aici e ficțiune și că noi filmăm. Adela vorbea cu atâta patimă și ei, rămânând la masa de pomenire, s-au prins într-o reprezentare cinematografică și nu realizau ce se întâmplă în jur și au început să se revolte. Cu atâta emoție au primit acest text! Cunoscându-l pe defunctul cu care poate că au copilărit, au luat textul pronunțat de Adela ca pe ceva real. Vedeți cum ficțiunea s-a infiltrat într-o realitate? De fapt, în viața noastră deseori se întâmplă ca ficțiunea să modifice realitatea obiectivă.

– **Cum ai ajuns la ideea deschiderii la baștina tatălui a unui cinematograf care să-i poarte numele?**

– Totul s-a întâmplat ca într-un sac cu multe dedesubturi. Ideea era să renovez cinematograful, să avem activitate și la Căușeni, la baștina tatei, să venim cu Studioul „Grigore Grigoriu” aici și să prezentăm spectacole. Eram prea apăsător în idei și pentru a le vedea realizate, mai aveam nevoie de bani suplimentari. Am greșit că n-am mizat doar pe forțele proprii, apelând la persoane din afară, crezând că acestea vor izbuti mai repede să obțină acești bani. Exista proiectul, trebuia să fac mici pași, fără să forțez momentul, și atunci poate că rămânea și Studioul, și cinematograful. Așa însă, Studioul a fost închis, iar cinematograful, după îndelungi peripeții am reușit, totuși, să-l deschid abia anul trecut, în noiembrie, cu mari sacrificii.

– **Am înțeles că nu e vorba doar de cinematograf, ci de o instituție culturală polivalentă.**

– Așa este. Există și o scenă dotată cu toate cele necesare pentru prezentarea spectacolelor de către teatre profesioniste. Deocamdată, au venit de mai multe ori cu spectacole Teatrul „Luceafărul”, dar a fost și Teatrul „Mateevici”.

– **Apropo, de Teatrul „Luceafărul”. Pe scena lui trudește soția ta, frumoasa actriță Vitalia Grigoriu, care ți-a dăruit patru co-**

pii. E adevărat că în anul curent s-a învrednicit de două distincții binemeritate?

– Da, este vorba de Titlul onorific „Maestru în artă” și de Premiul Președintelui UNITEM pentru activitate. Vitalia s-a bucurat, desigur, deși ea face parte din categoria actorilor care nu dau din coate pentru distincții. Ea își face meseria cu modestie, discreție și, de ce să n-o spun, cu talent.

– **Vine lumea la cinematograful din Căușeni?**

– S-a creat deja un nucleu care vine la activități culturale de la sine, fără organizare din timp. Dar, din păcate, acest nucleu e mic. Asta trebuie să ne pună pe gânduri: dacă se preferă barul în locul unui concert, film, spectacol, înseamnă că societatea e contaminată de o boală periculoasă...

– **Anul acesta, de ziua tatălui, ați organizat ceva la Căușeni?**

– Da. Pe 4 aprilie s-a proiectat filmul artistic „Poienile roșii”. Eu am privit filmul cu aceeași satisfacție

pentru a nu știu câta oară. Vârstnicii sunt magnetizați de acest film, nu și tânără generație. Tinerii de azi sunt obișnuiți să privească filme de alt gen. Apoi, ei n-au obișnuința ecranului mare, ci a ecranului telefonului mobil, care-i la 3 cm de la nas. Am scris și un articol despre pericolul telefonului mobil utilizat în acest scop. Pentru această zi de 4 aprilie, ziua de naștere a tatălui, am făcut și un proiect-omagiu dedicat lui Victor Voinicescu-Sotski, protagonistul „Poienilor roșii”. L-am invitat de la Paris la Căușeni, dar de data aceasta el n-a avut posibilitatea să vină, așa cum a făcut-o la inaugurarea cinematografului. Vârsta are un caracter individual. De ce zic asta? Pentru că Victor, ca sensibilitate, este o persoană în apogeul aspirațiilor artistice. El a fost un bun prieten al tatei, i-a consacrat și o poezie foarte frumoasă, cu care vreau să încheiem această discuție.

*Interviu realizat de
Veronica BOLDIȘOR*

PLÂNSUL BACIULUI

*La moartea prematură
a actorului Grigore GRIGORIU*

Cădeau privirile sub coastele de stânci
Și jocul pasărea în cuib ni-l ciugulea
Prin noi cu sângele un fir se închea
Ca plânsul baciului din ochii tăi adânci

E bună-rea menirea ce-o prefer
Nimic nu schimbă ora despărțirii
În foșnetul răspunsului din cer
Vom fi învinși de clipa prăbușirii

O viață fragedă-n sclipiri de chihlimbar
Ai consumat-o prin mai multe vieți
Cel plâns de baci în pumnul tău amar
Vor indemnă la pană mulți poeți

Te-ai dus și tu cu ora ce-a sunat
Nimic, nimic nu s-a schimbat în lume
Am fost, vom fi sau poate am visat
Că Cel de Sus ne-a înzestrat cu-n nume

Doar brazii neînvinși se leagănă cuminiți
Și hora crengilor în dansul dezlegat
Prin urlatul de lup sub muntele uitat
Vor scurge umbra în al lumii minți.

TEXT ȘI IMAGINI: ION DOMENCO

MUZEUL, CARTEA DE VIZITĂ A LOCALITĂȚII

Muzeul etnografic din comuna Cania, raionul Cantemir, fondat acum doi ani, este unul dintre cele mai valoroase din teritoriul UTA. Activitatea instituției în cauză, care în anul trecut s-a învrednicit de Certificatul de înregistrare la Ministerul Educației, Culturii și Cercetării, unde i s-a înmănat și o Diplomă de onoare, este rodul entuziasmului doamnelor Raisa Andronova și Maria Cabac, care într-o perioadă relativă scurtă de timp au reușit să amenajeze muzeul, unde vizitatorii pot admira istoria, tradițiile, îndeletnicirile, obiceiurile localnicilor, muzeul abundând de obiecte, lucruri, documente, poze, ziare,

cărți-adevărate relicve, care povestesc despre trecutul și prezentul satelor Cania și Iepureni, personalitățile comunei, membrii colectivului folcloric „Canianca”, date despre alte sate din raion. În cartea vizitatorilor am găsit mesaje de felicitare pentru colaboratorii muzeului, colectivul primăriei, adresate de către oameni de diferite vârste, profesii, originari din raionul Cantemir, dar și din alte țări, precum România (în primul rând-comuna Poduri, Bacău, cu care este înfrățită comuna Cania), Franța, Germania, Italia, Grecia ș.a.

Cu ocazia Zilei Internaționale a Muzeelor, marcată anual în data de 18 mai, la muzeu a fost organi-

zată o activitate de suflet, în finalul căreia, participanții au declarat că vor continua activitatea de colectare a datelor istorice, obiecte, lucruri, unelte, relicvele, în baza cărora urmașii vor putea reconstitui trecutul, istoria localităților comunei, în acest sens consilierii Consiliului communal optând pentru alocarea de mijloace necesare pentru dezvoltarea și extinderea instituției.

De menționat, că în raionul Cantemir activează mai multe muzee, printre care - „Dm. Cantemir” din centrul raional; de istorie și etnografie din Tartaul, Casa-muzeu „N.Sulac” din Sadâc, muzee sătești în Gotești, Stoianovca, Baimaclia ș.a.

Bunicii nu mor niciodată

Azi, 1 mai 2019, a fost o sărbătoare dublă, deoarce, am venit cu toții în ograda părinților și bunecilor noștri, am venit să căutăm urmele lăstate de părinți, de bunici. Peste tot sunt urmele lor, unde ei au crescut, unde au copilarit împreună cu bunelul Andrei și bunica Mărioara. Moștenirea lăsată de bunei este extrem de bogată și puternică. Bunicii sunt un simbol al rădăcinelor familiei noastre și al indentității sale comune, lucru pe care nu putem și nu trebuie să-l uităm. Ei care nu mai sunt în viață sunt în continuare, acolo unde au petrecut timpul cu familia. Acest lucru este greu de crezut, dar bunicii sunt mereu prezenți la toate evenimentele din viața noastră, ei trăiesc în inimile noastre și ne îndrumă cu amintirea lor. Le putem simți prezența chiar și în obiectele neînsușite, pe care bunei le-au atins, de exemplu în haine, mobilier. De aceea, trebuie să păstrăm aceste lucruri, pentru a păstra amintirea lor.

Bunelul Andrei Onica și bunica Mărioara au format o familie foarte puternică, au crescut și educat 7 copii deosebiți, cuminți: Olimpiada, Dumitru, Valentina, Petru, Vasile, Irina, Gheorghe.

Am venit aici să ne amintim, cu duioșie, că de aici se trag rădăcinile noastre, de aici au pornit în lume părinții noștri. Să ne amintim de bunei, părinți care astăzi ne veghează de sus. Noi, nepoții ne-am luat zborul din ograda părintească, trăim în mai multe localități, dar ograda bunecilor mei este deosebită, deoarece pământul în acest loc este mai cald, mai aproape de suflet. Natura este mai frumoasă, mai luminoasă, ea ne atrage ca un magnet. Ne închipuim cu duioșie, că în această ogradă s-au jucat părinții De-a ascunselea, De-a mijața, De-a capra. Poate au jucat fotbal, mingea făcută din păr de vacă. Dar fiicele, cred, că sa-u jucat cu păpuși confecționate din peticele sau pănuși de păpuși și le –au legănat pe piciorușe. Credem

că ei au avut tot ce le-a trebuit, dragostea părinților, deoarece această dragoste nimeni din lume nu poate s-o înlocuiască. Cred că au sărit gardul la moș Nicolae Olaru și au furat mere de cele acre și foarte gustoase, perje, pere, zarzări uscate, cireșe, ca și Ion Creangă. Poate au făcut multe năzbătii, deoarece copilăria este deosebită, dar este și unică. Aici s-au adunat toate rudele de sfintele sărbători, cum ar fi Paștele, Sfântul Gheorghe, Sfântul Andrei, Sfântul Nicolae, Crăciunul. Poate la această poartă mulți flăcăi au așteptat pe cineva, deoarece bunei au avut fete frumoase. Poate multe fete au tânjit după feciorii bunecilor. În această ogradă s-au făcut nunți frumoase, fetele și-au luat zborul, ca apoi peste un timp să bucure bunei cu ai lor copii, care le-au devenit nepoți. Oare de câte ori le-a tresărit inima, aflând, de nașterea unui nou nepot!? Pot să vă spun! De mai multe ori! Dumnezeu le-a dăruit o mulțime de nepoți și nepoate, care azi le poartă numele. Ni s-a făcut dor de bunica Mărioara, de mânuțele ei bătătorite, care ne-au legănat părinții noștri, la rândul lor, ei ne-au legănat pe noi, ca astăzi să-i pomenim, să le spunem că le ducem dorul, să ne ierte pentru ceea ce nu am făcut, că nu la timp le-am dat o mână de ajutor, nu le-am dat prea multă atenție, că nu i-am vizitat mai des când am părăsit casa părintească. Să ai bunici e ceva extraordinar de frumos și plăcut! Mânuțele bunecilor noștri au fost deosebite, ei au știut bine când se ne mângâie, să ne dea huța, să ne ia în brațele lor calde și moi, să ne ridice sus de tot, aproape de nori. Bunicii noștri au fost ca două flori, foarte frumoși la chip și suflet, glasurile dulci ne chemau să ne dea câte ceva. Nepoții sunt bucuria și alinarea bunecilor, ei sunt ca o terapie asupra sănătății lor, îi adoră, le spun multe de toate, ei sunt cea mai mare enciclopedie din lume. Orice casă are nevoie de o bunică, atunci când se naște un copil se nasc

și bunecile noastre. Să devii bunică este un lucru minunat!

Cine are bunici, păstrații, ajutații, dați-le o mână de ajutor, veniți la ei mai des în ospetie, întrebații cum se mai simt, dacă au nevoie de ceva. Lor nu le trebuie nimic, deschideți-le ușa mai des și ei se vor bucura nespuse de mult. Când ai bunici ai o comoară nestemată, care nu are preț, ei sunt o călăuză pentru copii și nepoți. Ei nu au nevoie de bogății, când le deschizi ușa noi suntem cea mai mare bogăție, ochii se umezesc și sclipesc de bucurie, când văd că sunt înconjurați de cele mai dragi ființe de pe Pământ. Nu vă supărați pe ei, că poate nu aud prea bine, că nu pot vedea ca noi, că m-ai uită câte odată unde și-au pus lucrurile, că nu-și găsesc ochelarii. Poate că au mâinile zbârcite, că nu au unghii făcute, că le cade câte odată bucățica de pâine din gură. Prea degrabă a plecat bunica Mărioara. Vreau să le mulțumesc din suflet socrilor mei, că au crescut și educat așa fiu, mezinul Gheorghe: cuminte, gospodar, înțelept. Eu cred, că dacă erau în viață, sigur că găseam limbă comună cu ei. Ei au rădăcini puternice, deoarece copiii lor au adus pe lume mulți nepoți. Ce bine și frumos ar mai fi să fim cu toții împreună, bunicii, părinții și noi! Am sta în jurul lor și le vom mulțumi că ne-au născut, ne-au dat o educație aleasă, ne-au ajutat cu ce au putut, când te întreabă ceva, răspunde-i, că peste un timp oarecare și tu ai să fii ca ei, deoarece noi cu toții mergem pe urmele lor.

Masa a fost plină de bucate. Nu a lipsit: *Coptura Bunicuței*, coliva, mămăliguța și scrobul cu ceapă verde, frigărui, mezeluri, fructe și legume.

S-a desfășurat un concurs despre bunei, s-au recitat poezii, s-au cântat cântece. Învingătorii s-au bucurat de premii și de câte o diplomă. A fost o sărbătoare de suflet.

Festivalul câtecului pascal „Cântați Lumina Domnului”

Pe 1 mai curent, a avut loc Festivalul câtecului pascal „Cântați Lumina Domnului”, ediția a II-a în satul Cîrpești din raionul Cantemir. Festivalul frumoaselor tradiții și obiceiuri creștine s-a desfășurat la biserica Arhangheli Mihail și Gavril, lăcașul sfânt a găzduit mai multe colective artistice cu titlul Model: „La stână”, „În poiană la Izvor”, satul Cîrpești; „Văglence”, satul Plopi, raionul Cantemir; Colectivul artistic „Opincuța”, din satul Zîrnești, raionul Cahul; Corul de bărbați „Gavril Muzicescu” de la Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice din municipiul Chișinău condus de dirijorul Liviu Argint; Colectivul pedagogic și elevii Gimnaziilor din satele Lingura și Lărguța și mulți alți. Organizatorii evenimentului au fost Primăria satului Cîrpești și culegătoarea de tradiții și obiceiuri, profesoară Larisa Argint, cea care și este conducătoarea colectivului et-

nofolcloric „La stână” din localitate. Recent, anul trecut a împlinit 30 de ani de activitate, dumneaei este o punte între generații, o verigă în lanțul viu de transmitere a tradițiilor din generație în generație. Totdeauna o face din dragoste și se mândrește cu asta, fiindcă moștenește darul de la Dumnezeu. „Muzica face parte din viața mea – afirmă dna Larisa. Asume muzica purtată în suflet îmi dă un zvâcnet aparte, ce dă naștere la tot ce-i mai frumos”. Sărbătoarea Sfințelor Paști este cea mai mărită și solemnă dintre sărbătorile anului, care aduce omenirii speranța mântuirii și a vieții veșnice, prin sacrificiul lui Iisus Hristos. Această moștenire trebuie dusă în continuare pentru ca un popor trebuie să trăiască prin ceea ce lasă prin fiii săi. De aici, a venit ideea de a organiza acest frumos festival, pentru a transmite mai departe spre dăinuirea noastră ca neam, cunoașterea tradițiilor și sem-

nificația sărbătorii de Paști. Festivalul Cântecului Pascal s-a remarcat și prin prezența fețelor bisericești din alte localități, Parohul Bisericii Arhangheli Mihail și Gavril, Protopop de Cantemir, Mihail Cebanu, care a transmis mesajul de binecuvântare celor prezenți roștiând de mai multe ori „Christos a înviat!” și răspunzându-se „Adevărat a înviat!”. Festivalul a devenit un adevărat prilej de sărbătoare pentru colectivele folclorice, iar participanții au primit în dar: coșuri cu cozonaci, pască sfințită, ouă încondeiate, dulcuri, diverse cadouri. În final, Ion Bîzu primarul satului Cîrpești, a subliniat mai întâi, importanța sărbătorilor de Paști, a mulțumit tuturor pentru implicare și participare în cadrul festivalului câtecului pascal, întru învierea credinței străbune și renașterea ființei noastre spirituale cu binecuvântarea domnului.

Omenia, prietenia, poezia și lirosafia lui...

„În filosofie se intră numai pe cale regală”

**Bunătațea-i virtutea supremă ce
o putem poseda.**

Emil Cioran

Proverbiala parabolă - românul se naște poet - adeseori este survolată (deturnată) onorabil: și devine ... filosof. Precum este cazul fericit al bumbățeanului Vasile Boghean, descendent dintr-o familie cu har muzical solar. Dacă Socratele Balcanilor, P. Țuțea, era țăranul imperial, tatăl lui Vasile a fost țăran etalon la Bumbăta Unghenilor - cu ochii blânzi, profunzi și tăceri adânci. Mama i-a dăruit butoiul lui Diogene din hățșurile râpei din preajma casei ori patul procustian din gluga de fân... Aceste triadice repere formative ale ulteriorului cavaler al omeniei, modestiei, prieteniei, poeziei și filosofiei - au produs personalitatea lui luminoasă, sfioasă, religioasă (nesuperstițioasă) lirosafică.

Marea dânsului patimă și virtute rămâne lectura recuperatoare ca biblioterapie intelectuală intensivă, istovitoare și modelatoare. Actualmente, când puțini mai citesc, toți scriu și comit premiere lacrimogene, dl Vasile citește, devorează cărțile-n lanț - un principiu lectorial cognitiv, fiind o mașină de citit (primatul aparține dlui Ion Ciocanu), nu scrie din excesivă modestie, contestând zeflemeaua causticită caragialiană: Pentru un român care știe a citi, cel mai greu lucru e să nu scrie. Cel mai iubit dintre cititorii de cursă lungă, este o deosebită onoare pentru orice scriitor să-l aibă ca lector monstruos de simțitor și cunoscător. Cu toate că lecturează doar două cărți ale unui scriitor, suficiente pentru a afla valoarea lui. Dl Ion Ciocanu afirma cândva: Cartea Oltului (1944) lui Geo Bogza este una perfectă. Sunt arhicurios să aflu cartea perfectă a cititorului perfect (scriitorii perfecți) din literatura românească (basarabeană)?

Eu nu scriu poezie și filosofie, ci le trăiesc - se autoconfesează ilustrul lector. Cum și-n care scopuri? - poate vom afla, căci a trăi-n poezie și filosofie-i relevant, captivant. Dar și stresant. Oscar Wilde oferea un răspuns plauzibil: perfecțiunea este ceea ce căutăm noi, artiștii.

Ca personalitate fulgerătoare și talent de excepție (Silvia Medinski), ajunge promotorul și fondatorul unui curent filosofic cu rădăcini unghenene, iar anul trecut, pământeanul Vitalie Hăbășescu

îl ruga-implora public: Dl Vasile, promi-te acum, în ajunul Centenarului, că vei organiza un grup de filosofie pe Facebook. Sperăm în cât mai grabnica minune a unui festin fabulos riguros, deoarece în filosofie se intră numai pe cale regală sau aristocratică elitară.

Prilejul jubiliar este cel mai potrivit pentru o evocare copioasă și ... voluminoasă. Citind un eseu portretistic al filosofului Gabriel Liiceanu, l-am descoperit pe ... Vasile Boghean: În Jurnalul de la Păltiniș există un portret al lui Sorin Vieru, ... una dintre cele mai rafinate minți speculative - avea o strălucire care ne pune în umbră pe noi, când, mai târziu ne-a părăsit, închizându-se în logică, în care trăiește de fapt inconfortabil și încercând uneori evadări disperate în poezie, în eseu sau în câte un dialog din Platon. În persoana lui, Noica s-a izbit mereu de un mare șovăitor, în fond de acel neajuns care bântuie adesea cultra noastră, a celor care refuză să atace, Sorin este de fapt un astenic, bântuit de o înzestrare pe care morbida lui neîncredere în sine a boicotat-o, aproape a reprimat-o, făcând astfel totul pentru a se așeza în tabăra celor care-și trăiesc înfrângerea într-o manieră fictivă și proiectivă, înainte de a fi dat vreo bătălie, făcând din propria lui risipire și inerție carcasa în care se refugiază pentru a se ascunde și suferi, a terminat prin a declara că face parte din specia consumatorilor culturali, și nu a producătorilor; și că, mai mult decât scrisul, îl atrage ideea de a acumula pentru propria lui plăcere, că se simte un veșnic student. Este măgulitor că Basarabia marginală produce boieri ai minții - slujitorii spiritului aristocratic nondogmatic.

Cântecul și poezia, meditează dl Vasile Boghean, preced filosofia. Posibil, poezia percepe și concepe, cântecul intuiește și izbăvește, iar filosofia le domnește, ocrotește gloriosul lor destin nobiliar fără-nceput și sfârșit. Dacă poetu-și poartă inima în afară de sine (L. Blaga), lirosaful V. Boghean a consacrat-o festinului spiritual ancestral.

Câtă nostalgie și vrednicie reflectă rostirea lui Vasile Boghean din 2013: Erau cândva frumoase vremuri filosofice! Frumosul și filosofia nu pot fi lăsate în trecut, dânsul fiind captatorul, cuceritorul noilor aderenți ai școlii filosofice (Agora) de la etajul 5 din chiar epicentrul capitalei. Dl Gheorghe Cio-

banu confirma inspirat și elegant adevărul respectiv: Nu am chiar atât de mulți prieteni, dar nici puțini nu sunt cei de care mă leagă ceva sfânt. Vasile Boghean e unic pentru mine, or e unicul Filosof din cercul meu. Pentru umila-mi persoană mesajul filosofic al amicului meu e o exprimare profundă a unor gânduri pe cât de ascunse și camuflate, pe atât de evidente și clare. Baftă, bădie!

Dl Vasile poartă cu sine un caiet cu file aurifere, unde depozitează și acumulează, arhivează în aurăria sa vestigii despre viață, care-i ...ceva mai mult decât înțelegerea ne poate oferi, corul bărbătesc care cânta nopțile-n Bumbăta sovietică fără lumini, inspirat de părintele său, iar consătenii admirau minunea sonoră bărbătească, legenda melosofică a fratelui său Valentin, despre care remarcă după concertul lui de la Palatul Național din 24 februarie 2018: Am trăit clipa în care am simțit foarte aproape prezența lui Dumnezeu. Mulțumesc, fratele meu! E un privilegiu sacru a dăinui între Dumnezeu, fratele tău și neamul meu...

Reprezentând modelul modestiei aureolat de înțelepciune și credință, îngemănare imposibilă de Iov și Socrate (G. Liiceanu), în pelerinajul lui prin pustiu spiritual neocolonial, filosoful este conștient că n-are dreptul să consume fericire fără a o produce din ingredientele formulei fericirii - copiii, albinele, muzica, poezia, filosofia și prietenia. Dânsul îmbracă toga unui salahor șlefuit la statuia morală, osătură intelectuală și demnitate națională în luminile bibliotecii și veșniciei binelui etern.

P.S. Poate cea mai fastuoasă, spectaculoasă, revelantă, vibrantă și antinomică polemică despre fenomenologia prieteniei s-a produs tot de ziua lui Vasile, la 6 februarie 2018, cu amicii Agorei filosofice. Consensual evocăm și legendara prietenie a Sfinților Vasile cel Mare și Grigorie Teologul, născuți în același an - 333 (Imperiul Roman de Răsărit). Sf. Grigorie Teologul, autorul studiului Plângere pentru suferințele sufletului, rezuma prietenia lor: ...aveam în comun studiul, acoperișul și gândurile. ...toate le aveam comune și un singur suflet lega două trupuri distincte (Aristotel definea prietenia ca un suflet ce trăiește-n două trupuri - n.n.). Ceea ce ne unea îndeosebi era aceasta: Dumnezeu și dorul de cele bune.

Festivalul câtecului pascal „Cântați Lumina Domnului” s. Cîrpești, r-nul Cantemir